మోహనాంధ్ర కథలు

11/26

శ్రీ

[illegible]

శౌనకుడు——శ్రీ [illegible]! [illegible] పూర్తి అయినది. [illegible] విన్న [illegible], అనుభవించిన [illegible] వింతవింతలైన [illegible] తెలిసికొనవలయును. [illegible] పెద్దలును, నాకు మాన్యులును [illegible] అనుకొని [illegible]. అయినను [illegible] నిశ్చయించుకొని [illegible] చెప్పింపక తప్పుతున్నది. కావున [illegible] మంచి వింత [illegible] మమ్ములను [illegible] ఉన్నారు.

[illegible] చెప్పుచుంటివి గదా?

శౌనకుడు——ఏమయ్యా, [illegible] నారుల? [illegible] భోజనము [illegible] నీరుల [illegible] పురుషులము కదా! [illegible] పెద్ద లయినను పుట్టువేమో [illegible] అట్టి మేము [illegible] పడి బ్రతికినాము [illegible] తిండి లేక ప్రాణాలు పోయిన [illegible] కోరిక ప్రకారం [illegible] జరుగగోరుచున్నాము!

సూతుడు——(చిరునగవుతో) [illegible]

[illegible]

సంతానాంకురము లేకుండ, అకాలమృత్యువునోటను పడి పోయినాఁడు. కావున తల్లి యైన నాకు [illegible] పుత్రుండు పెట్టినయెడల ఉర్వ్యుదగు [illegible] అని చెప్పవలసివచ్చినది. [illegible] భగవానుఁడు [illegible] నా [illegible] వ్యాస మహర్షి [illegible] మా [illegible] [illegible] నాయనము [illegible] [illegible]. ఇంకను మహర్షిని—సంపూర్ణమైన [illegible] భోగస్త్రీ యొక్క [illegible] దాని నేల వదలవలెను కాండోలము! దానికిని [illegible] కల్పించినాఁడు. అతండే విదురుండు. దీనినిబట్టి ఆలోచింపఁగా వ్యాసుఁడు పుట్టినవెంటనే తల్లితో మాటలాడినట్లును, [illegible] చెప్పి, తపస్సునకు వెళ్లిపోయినట్లును స్పష్ట [illegible] మన్నది గాదా? కాబట్టి, మీ కుమారుఁడును పుట్టఁగానే మాటలాడుటలోను, నడిచి వెళ్లిపోవుటలోను [illegible] కేలయుండును?

కుంతి—ఇంకొక చిన్న వింతయున్నది [illegible] [illegible] వినుఁడు. నాకు చిన్నప్పుడు [illegible] దానినే పెండ్లియాడను అందురు. అది నాయందలి [illegible] [illegible] నాకొక విద్య ఉపదేశించెను. తద్విద్యాప్రభావమువలన నేను దేవతలనుగాని, [illegible] లనుగాని యిష్టమయినవానిని ఆకర్షించి [illegible] [illegible] కొనుచుండెడిదానను. ఒకప్పు డావిద్యవలన సూర్యుని రప్పించుకొని వానితో యథేష్టముగా భోగించితిని. ఇది నిజమని ఒప్పుకొందురా? అట్లేని నేను సూర్య సమాగమమునలన కాలిపోకుండ నెట్లు బ్రతికి యుండఁగలిగితిని.

కండికుండు—అదేమమ్మా! అట్లనుచున్నారు మీకు నొకప్పుడు కుంతీదేవి సూర్యుని మంత్రబలముచే తన్ను రప్పించుకొన్నది. కాదా? అందువలన [illegible] మనుష్యులందరికిని గాదా? ఆమె కాలిపోలేదు సరిగదా కొడుకునుగూడ కన్నదిగాదటమ్మా! అట్లే మీరును కాలిపోలేదు. ఇం దాశ్చర్యముగాని, అసంభవముగాని యేమున్నది? సరేగాని, మీరు చెప్పవలసినది?

కుంతి—ఏమి ఆలాగు తొందరపడుచున్నారు. నాయనా! చెప్పవలసిన ముఖ్యమయిన సంగతు లున్న

యును ముందేయున్నవి. [illegible] మనసు [illegible] [illegible] కు. దేనికొక [illegible] ప్రయత్నించి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ప్రయత్ని [illegible]

[illegible]—ఓహో! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] భార్య అనుమతి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అగ్ని [illegible] [illegible] కాముకి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] భర్త [illegible] [illegible] [illegible] అగ్ని జలప్రాయముగా [illegible] [illegible] నది. అయినను ఆసంగతి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] యముఁడు ఇది యేదో అపరాధము చేసి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] భార్య [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] యముఁడు సుకలముగా [illegible] [illegible] [illegible] కోపముగా అడిగినారు. అందులకు యముఁడు

[illegible] అని [illegible] [illegible] [illegible] యమునిభార్య [illegible] అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అగ్ని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అగ్ని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కొంత అగ్నిలో [illegible] కాలిపోవుదురమ్మా!

[illegible]—సరేగాని, ఇంకొక్కటి చెప్పవలెను. నేనొకప్పుడు విలాసార్థముగా వనమునకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అది మంచి వసంతఋతువు [illegible], తీగలు మొదలుగునవన్నియు చిగిర్చి పుష్పిం[illegible] [illegible]. అది చూడఁగానే నాకును కామోద్రేకము [illegible]. ఏకాకిని. ఏమిచేయుటకును తోఁచనది

గాను. అప్పుడు నావిద్యను స్మరించి వాయువును [illegible] [illegible] [illegible] యథేష్టముగా ఇంద్రభోగ [illegible] [illegible]. ఆనాఁటి సంగతి తలఁచుకొనిన [illegible] పుట్టినాఁడు. ఈ విషయమున [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఎంత మేమనఁగా, నేనే, నా [illegible] చెప్పుటవలన [illegible]! అటువంటి [illegible] [illegible] [illegible] గలవానికి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!

కండుకుండు—అవ్వగారూ! మీరు రామాయణము, భారతము మొదలగునవి వినియుండలేదా? ఇటువంటి సందేహములు మీ [illegible] [illegible]? ఆకథలు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] రామాయణ భారతములనుండి ఉదాహరణముల [illegible] [illegible] [illegible] సందేహములను తీర్చెదను. ఒకప్పుడు దేవేంద్రుఁడు గౌతమమునిభార్య అయిన అహల్యనుకామించి వలంపాట్లుపడి, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ఆసంగతి దానిభర్త తెలిసి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. దానివలన ఇం[illegible] ఇంద్రుఁడు సహస్రభగవానుఁడయిపోయినాఁడు. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] బ్రహ్మచారులైన గౌతముని శిష్యు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మొదలు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] దానిమీఁదను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చెప్పవలసిన దేమున్నది? [illegible] స్వర్గమునకు పోలేదు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

కేమున్నదో. ఇంతేకాక, ఏనాఁడో శకుని దేవేంద్రుఁడున్నాఁడను [illegible] కాదు [illegible] సృష్టిని [illegible] పెద్దలు చెప్పఁగా, అప్పుడు మనుష్యులయిన [illegible] గౌతముని పాదములమీఁదను బడి బతిమాలుకొన్నారు. వారియందలి [illegible] [illegible] ప్రధాన [illegible] బద్ధులుగా [illegible] స్వర్గమునకు [illegible] న్నారు. [illegible] అయినదా? [illegible] దేవేంద్రుఁడే కుంతి కోరఁగా [illegible] ప్రసాదమును చేసినాఁడు. అందువలన [illegible] మహాప్రతాపశాలియును, మహాధనుర్ధరుఁడును అగు అర్జునుఁడు పుట్టినాఁడు. ఇంద్రుఁడు తపస్వినులను విడిచిపెట్టి, మనుష్యస్త్రీ లయిన అహల్యతోను కుంతితోను భోగించినప్పుడు మీతో మాత్రమే మేల భోగింపఁడు? మీరు మాత్రము వారికంటె తక్కువరూపలావణ్యాదులు గలవారు గదా? ఇంతవ్యవస్థలోనే [illegible] [illegible] ఉన్నారే! [illegible] చక్కఁగా ఉండెడివారు కదా! మాయాపాపపు [illegible] లకు మీ రూపలావణ్యాదులు మాయదృష్టము లేక పోయినది! సరి; సందేహము లన్నియుఁ దీరినవి గదా! ఇంక విశ్రమింతము—గాని ముందుసంగతి [illegible] ఆలోచన?

ఖంజ—నాయనలారా! ఏల ఈలాగున [illegible] పడుచున్నారు? అప్పుడే సరియా? నేను చెప్పవలసిన వింతసంగతులు చెప్పనేలేదు. ఇవి వాని [illegible] యములు. సరిగాని, మీ కెవరికి యినను నాపేరు గాని, నా—ఊరు గాని, నాగోత్రము గాని, నా[illegible] త్రము గాని, నాపుట్టుపూర్వోత్తరములుగాని తెలియునా లేదా? ముందా సంగతి చెప్పండి.

మూల—ఏమమ్మా! ఆలా గడుగుచున్నారు? మాలో మీ యానద్వివ[illegible] ములను ఎఱుఁగనివా రెవరున్నారమ్మా? అమ్మా, పాటలీపుత్రనగరమునందు నాన ము చేయుచుండెడి గౌతమగోత్రోద్భవుఁడయిన నాగశర్మ అను బ్రాహ్మణునకు భార్య అయిన నాగశ్రీ అను సాధ్వీగర్భవాసమునుండి పుట్టినకుమారితెగా? మీ పేరు ఖంజవని అని జగ త్తంతయు నెఱుఁగును. అసలు మాయనయితేము [illegible] తెలిసినన్ని మాయలు—మన్మథులు తెలుఁగరు. సరియా, సరిగా చెప్పియున్నానా?

[illegible]—అయ్యా! మూలదేవ [illegible] [illegible] నా [illegible] గానా, అని [illegible] అన్నట్టు మీరు పురుషు లటు [illegible] [illegible] కాని [illegible] కాను [illegible] నా [illegible] తప్పక [illegible] [illegible] గా నే [illegible] [illegible] పుణ్యాత్ములాలనా? నే నా—[illegible] [illegible] నా కేమి [illegible] [illegible] నా వాని [illegible] రాజపుత్రుఁడు [illegible] నా వెదుకును [illegible] [illegible] ఉండెడివాను. ఒకనాఁడు [illegible] పోయిందని [illegible] ఒక నదీతీరమునకు పోయినాను. [illegible] అన్నియు తెన్నగా ఉదికి [illegible] ఎక్కడనుండియో పెద్దనుడిగారి వచ్చినదని నబట్ట లన్నియు నెగిరిపోయినవి. పాప [illegible] చాలభయపడిపోయినారు. నేను వాండ్ర [illegible] [illegible] "ఓసీ! మీ రేల భయపడు [illegible] ఇందు మీకు [illegible] దైవము [illegible] [illegible] ఉపద్రవము [illegible] మీ రిందు [illegible] లేదు. ఇంక [illegible] [illegible] లేదు కావున [illegible] [illegible] ఉపద్రవమును [illegible] [illegible] మీ రింక [illegible] డు" అని వాండ్రకు ధైర్యము చెప్పి పంపిం[illegible] నాకొకతిర్యగ్జంతురూపమును ధరించి రాజుగారి [illegible] వనమునకు తిరుగుచుంటిని. అంతట తెల్లవాఱిన [illegible] వనముల నే [illegible] "[illegible] మాతో నే ఉంటి నేని తోటమాలీలు నిజముగా [illegible] అనుకొని చంపివేయక మానరు. నిష్కారణముగా [illegible] వలసివచ్చును" అని యాలోచించుకొని వెంట [illegible] రూపమును ధరించి ఒకానొక—అశోకవృక్షము [illegible] కొన్నాను. అనతల రాజుగారు మామూలుగా [illegible] కాలను కోటకు బట్టలు [illegible] పుట చేతను మా [illegible]

[illegible] ములను పంపించినారు. "[illegible] [illegible] [illegible] ఆ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] గారితో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] రాజనని [illegible] [illegible] [illegible] అతని పాలి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఇంటికి [illegible] [illegible] ఆ [illegible] [illegible] కాని, అప్పట [illegible] చర్మబంధనమును [illegible] తిని వేసి [illegible] అప్పుడు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అంతట [illegible] మాతండ్రి అది తీసి చేసి [illegible] [illegible] ఉన్న బట్టలు [illegible] ఇంటికి చేరుకొన్నాఁడు. ఈసంగతి నిజముగా [illegible] ప్రమాణముగా [illegible] పక్షమున [illegible] భోజన [illegible] మున ప్రయత్నింపునది.

[illegible]—ఆహా! మీ రన్నట్టు బుజువుపలు [illegible] పక్షమున అగ్ని ప్రయత్నించినను గాని, పురా[illegible] ఇట్లున్నది. అది మీకు సమ్మతి మగునో [illegible] సంకేతమునకే చెప్పెదను. ఈశ్వరుని [illegible] తపము మొదలు [illegible] పోయిన [illegible] విష్ణువు [illegible] [illegible] తిరిగి [illegible] [illegible] పెద్దలు [illegible] [illegible] అదియును కాక; [illegible] సయి

[illegible] అడ్డు [illegible] మగా [illegible] గదా! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] యొకటి కట్టినారు. [illegible] అంతే [illegible] ఉన్నప్పు [illegible] బట్టలు [illegible] [illegible] కేమని [illegible] గారు? ఇందేమి [illegible] [illegible] [illegible] మీ చెప్పిన [illegible] సందేహ [illegible] ఉండును. [illegible]

[illegible]—సరియే కాని, నేను స్త్రీరూపమును విడిచిపెట్టి తిర్యగ్జంతువుగాను, లతగాను ఎట్లు మారఁ గలిగినానో ప్రమాణముగా చెప్పవలె?

[illegible]—నేను ప్రత్యక్షముగా చూచిన దేదియు నుదాహరింపను చాలను, ఉదాహరించినను మీకు నమ్మిక యుండఁ గలుగదు. కాన పురాణములలో ఉన్న సంగతిని చెప్పి మీచేత నొప్పించెదను. గాంధారినుండు [illegible] మనుష్యరూపమును విడిచిపెట్టి, కురూపము యిన—ఒకానొక చెట్టుగా మాఱిపోయినాఁడు. మొదట నహుషుఁడు మహాఘనుఁడను పేరుగల రాజై యుండెడివాఁడు. అతనిపాలులో [illegible] యుద్ధములో దేవేంద్రుని జయించినాఁడు. పరాభవము కలిగినందువలన నింద్రునకు కోపము వచ్చినది. ఆసంగతి తెలిసికొని బృహస్పతి రాజునకు శాప మిచ్చినాఁడు. అందువలన నహుషుఁడు అజగరము (కొండచిలువ)గా మాఱిపోయి వనములోనికి చేరుకొన్నాఁడు. మఱికొన్నాళ్ళకు దైవయోగమువలన పంచ పాండవులును అడవులలో ప్రవేశించియున్నారు. వారిలో భీముఁడు విహరింపుచు పాముండెడిచోట నుండి బయలుదేఱినాఁడు. ఇక నేమున్నది? దగ్గఱకు రాఁగానే పాము మ్రింగివేసినది. ఈసంగతి ధర్మరాజు నకు తెలిసి పరుగెత్తికొని పామును సమీపించినాఁడు.

[illegible] లభించినది. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!

[illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] అంగీకరించవలసినదే [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] గాయపూవునకు. ఏమనఁగా, [illegible] [illegible] తెందుల [illegible]?

నలుగురును — అమ్మా, శ్రీమతిగారూ! [illegible] కంతమాట నోటను రానిచ్చెరు. స్త్రీలు మానవతుల లనియు, జనవతుల లనియు ప్రసిద్ధిని పొందియున్నారు. ఇప్పుడు మీ చిన్న యీమాట వినఁగానే మీరు [illegible] లని మే మనుకొనుచున్నాము. సుందరీశిరోమణీ! మీ కీతొందర [illegible]. మాయశాంబరమాయచాదులను నంపి పుట్టినపుత్రులను [illegible] విష్ణుమూర్తియంతటివాఁడు సయితము జయింపఁజాలఁడని ఖండితముగా చెప్పఁగలము. అట్టిస్థితిలో మీవంటి — ఆఁడుది, అందును వృద్ధావస్థలో నున్నది జయింపఁగల దన్న నెవ్వరయినను నమ్మెదరే కాక నమ్మెదరా? అసంభవము; అసంభవము; ముమ్మాటికిని అసంభవము. మీరేమి, [illegible] తమ నమ్మనోడింపఁగలరా? [illegible] అమ్మగారట! ఇటువంటి పెద్దమాటలాడువారి [illegible] పెద్దలు గ్రహించి పిల్లను వెక్కిరించినట్టు! అని [illegible] నారు.

[illegible] — [illegible]! అలా నున్నవారా? [illegible] తనము [illegible]. అటులేని నే [illegible]. ఇం

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నలన తెలుసుకున్నాను. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మాటలాడితేమీ?

[illegible] అన్నమాటలు [illegible] కొని ఆమె చెప్పినట్లు చేసి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అంటుంటే [illegible]

[illegible] బయటికి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] గట్టిగా పట్టుకొని "అమ్మా! శెట్టిగారూ! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ఇట్టిసమయమున తమలోనికి వచ్చి [illegible] బాబూ! దయచేయండి. [illegible] [illegible] కాలము. బయటికి తిరిగే ముష్టి [illegible] [illegible] అని [illegible] శెట్టిగారి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. అయి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "దీనిని [illegible]." అని ఆజ్ఞాపించినాఁడు. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఇంకా నేమున్నది? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] దైవమా! నా కింక [illegible] [illegible]? ఎవరు నాదుఃఖ [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] మీరే సాక్షులు. ఇంక [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible]! దైవమా! నే [illegible] ఏమి

పాపము [illegible]! [illegible] [illegible] కాలము [illegible] ముష్టి [illegible] [illegible]" అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] భయము [illegible]. పాపము! [illegible] [illegible] [illegible]. ఇది సామాన్యముగా [illegible] నది గాదు. [illegible] జరిగినది పాపము! నిజముగా నే ముష్టికి [illegible] వచ్చిపోయినాఁడు. ఇది [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఏమిదారి [illegible] [illegible]? ఏమయినను ఇట్టి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? మించిన [illegible] మించనే మించినది. ఇంక నెంత చింతించినను లాభము లేదు" అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మంచిమాటలాడి, సానుభూతి చూపుచు "అక్కగారూ! [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] ఆయువు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మావాకిట మృతి సంభవించినది. మీరు [illegible] యిప్పుడేమి చేసినను [illegible] లభింపఁజుగదా? కావున [illegible] [illegible]; మీ క్షేమయినను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. నేను సంపన్నగృహస్థుఁడను. [illegible] [illegible] [illegible] మీ [illegible] ముష్టి — నష్టి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చేసెదను. [illegible]

[illegible]! మీ [illegible] భావించండి[illegible]" అని [illegible] [illegible] నాని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] దినను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చేసియున్న—ఈ [illegible] తాను [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]! నా [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]! [illegible] [illegible]!" అని [illegible] పోయినారు. [illegible] [illegible] ఉంటిమి.

పత్రికాస్థుము—శ్రీ భారతీపాఠకులకు [illegible] [illegible]! నాటి [illegible] కాలమునుండి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] రముగా [illegible] భారతీదేవిని [illegible] [illegible]. [illegible] "[illegible]" [illegible]

గాజుల సెట్టి

[illegible] (కవికృతము)

ఆమె

డింపుకోనుము [illegible] [illegible] గాజు
[illegible] గాజులు నా [illegible] [illegible]
తేనగా [illegible] [illegible] తెచ్చినావ?
మోజు [illegible] [illegible] గాజులను.

ఆయన [తనలో]

మోజు [illegible] [illegible] గాజులకు!
ఒత్తకు [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ఈ [illegible]!

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]!

[illegible] [illegible] ముదిత[illegible]
[illegible] [illegible] మోయి[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] దోయి[illegible]
[illegible] తేనియ [illegible] నోయి[illegible]

సెట్టి, నీ [illegible] చేసి పుట్టినావు!
ఎంత [illegible] నాకు నెపుడు [illegible]
[illegible] [illegible] పుట్టినావు!
[illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]!

౧

[illegible] [illegible] న్యాయవాది [illegible] నరసింహారావు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] పంతులు [illegible] [illegible] [illegible]. నరసిం[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] గలసి [illegible] [illegible] నరసింహారావునకు. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] దీసి [illegible] [illegible] చూచినాడు. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. నరసింహారావున[illegible] చదువుకొనుటకు [illegible] అంత చదువుకొను ప్రయత్న [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] పత్రికపై [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నరసింహారావు [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నరసింహారావు [illegible] స్త్రీ తనపాదములపై [illegible] నరసింహారావు "[illegible] — [illegible]" అనెను.

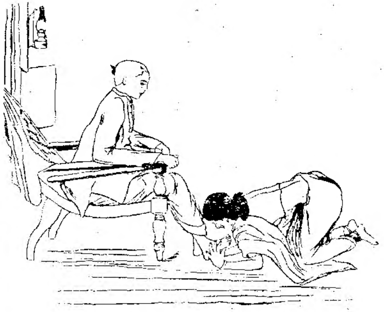

"మీ ప్రథమభార్యను జానకిని"

"పాదముల నంటరాని పరులాలనుగాను"

పరులాలుగాక తనపాదము నంటుట [illegible] [illegible] నాయింతి యెవరు? నరసింహారావున కేమియు [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] "అయిన నీవెవ్వరు?" అను వాక్య [illegible] వెలువడినది.

"మీ ప్రథమభార్యను జానకిని" అని యిట్లు [illegible] [illegible] [illegible] కన్నీటిచే నరసింహారావు పాదములు కడిగిన ట్లయినవి. నరసింహా

[illegible] వ్యము [illegible] చేయుచు [illegible] యింటికి [illegible] బంపలేదు. ఆ కన్నులలో నిప్పులు పుప్పులు పుట్టినవి. ఎదుటి వస్తువు కనబడుటలే [illegible] పిల్లకు; ఇంక [illegible] కొన్నాళ్లకు పిల్లకు [illegible] కనబడని స్థితివచ్చునని యందఱు చెప్పుచున్నారు. ఇక వైద్యము చేసినను లాభము లేదనికూడ చెప్పుచున్నారు. ఆ రోగమట్టిది. ఈ [illegible] పెండ్లము నీ కెందులకు? ఆపిల్ల యొక్క పుట్టినింటి తల్లిదండ్రుల ప్రాపున బడియుండవలసినదే. కాన నీ కొక మంచి సంబంధము కుదిర్చితిని. పిల్ల చక్కని చుక్క; మామ [illegible]. దశమి నాడు వివాహముహూర్తము" అంటు [illegible] తండ్రి వద్దనుండి జాబు వచ్చినది. మతి హీనతయో, చిన్నతనమో, పితృభయమో, ఏమైననేమి నరసింహారావు నిజానిజములు పరికింప లేదు. యుక్తాయుక్తములు యోచింప లేదు. [illegible] విమర్శింప లేదు, తండ్రి చెప్పినవేళకు వచ్చినాడు: మరల నాలుగు నంములు యింటు [illegible]; అయిదు దినములు పల్లకిలో నెక్కి యూరేగినాడు. ఎప్పటివలె చదువు [illegible] వెళ్లిపోయినాడు.

క్రమముగా నరసింహారావు బి. ఏ., బి. యల్. పరీక్ష నిచ్చినాడు; ప్లీడరైనాడు; చిన్నభార్య కాపురమునకు వచ్చినది; తండ్రి రాలిపోయినాడు; తానే స్వతంత్రుడైనాడు. ప్రజ్ఞగల ప్లీడరని పేరుపొంది వేలకు వేలు ధనము గడించినాడు. మేడలు కట్టినాడు; భూములు కొనినాడు; బ్యాంకులు నింపినాడు; నగలు చేయించినాడు; మోటారుబండి కొనినాడు; [illegible]

[illegible] పలుకు [illegible] [illegible] ంచునా? [illegible] క్రడు కన్నుల [illegible] [illegible] కలసి వచ్చినట్లు [illegible] [illegible] మునచ్చినది. అప్పుడు నరసింహ[illegible] [illegible] జబ్బు వలయ మేనా" యని ప్రశ్నించెను.

"నా కండ్లకేమి?

'నీ కండ్లలో పుష్పములున్నా దృష్టి[illegible] గాదా? మీ నాయనగారు వైద్యము చేయి[illegible] టయేకాక మా నాయనగారు "మా యింటి[illegible] నేము బాగుచేయించుకొందు" మనిన పంప లేదు[illegible]

"నా కన్నుల [illegible] దురవస్థ పట్టి[illegible]

"అయిన నా తండ్రిమాట యబద్ధము[illegible]

"అబద్ధమే."

"నీ కేవ్యాధియు లేక సుఖముగా నున్న[illegible] తలిదండ్రులు నాకు మరల వివాహమేల చేయు[illegible]

"ధనసంపాదనకల్పము వేయున్నాటన[illegible] మా తండ్రి యిూయజాలనటచే."

నరసింహారావు సంభ్రమాశ్చర్యములకు [illegible] నిశ్చేష్టుడైనాడు. కట్నముల దురాగత [illegible] తండ్రి లుబ్ధత్వ మెఱుగును. నిజముగ కట్న[illegible] వారిని పీడింప, వారు కాదన, తండ్రి యిూ మా[illegible] లనుమబన్ని తనకు మరలవివాహము చేసియుండవ[illegible] ఇందబద్ధమేమున్నది? సంశయమేమి లేమున్నది! [illegible] తలచగనే సిగ్గుచేతను విచారముచేతను నరసింహా[illegible] క్రుంగిపోయెను. 'ఎంత విచారపడిన నేమి, గత జ[illegible] బంధనము' అని నరసింహారావునకు తోచినది. ఆ [illegible] పరిహారార్థముగా భార్యనిప్పుడు సాంత్వనవచ[illegible] నుపలాలించువఱకు గాని చిత్తమునకు స్వాస్థ్యము [illegible] నరసింహారావు భావించెను. కాన "జానకీ; నేను [illegible]

[illegible] మను]

[illegible] గా [illegible] నీవు పతి పరిత్యక్తవైన [illegible] నేను [illegible] భోగములలో [illegible] [illegible] నన్ను [illegible] పెట్టి [illegible] [illegible] కుంటినో [illegible] [illegible] [illegible] విశ్లేషించనను, [illegible] [illegible] చెప్పిన [illegible] [illegible] చితిని. [illegible] కను. కాని [illegible] ద్వితీయ [illegible] నేను విశేషము పెద్దవాడను [illegible] బాల్యవివాహ దోషఫలము. అయినను నీయెడ [illegible] యొప్పుకొనెదను. కాని యిది [illegible] నేను [illegible] పూర్వకముగా జేసినదిమాత్రము [illegible] నీకును నాకును నవ్యక్తావస్థ [illegible] వివాహ [illegible]. మరల నన్ను నీవెఱుగవు. [illegible] నెఱుగను. కాల మిట్లు గడచినది. అయిన [illegible] యినది. [illegible] దానికి వగచిన లాభము లేదు. [illegible] నేను విస్మరించి యూరుకొనుట [illegible] బాధము. కాన నీకు సాలుకు నాలుగువందల [illegible] మలు నన్ను [illegible] పల్లపుభూమిని నీ యిచ్చానుసార [illegible] [illegible] వ్రాసియిచ్చెదను. చాలునా?"

[illegible] నాథు [illegible] యా [illegible] నాజనకుడే నా [illegible] యెను. [illegible] ఏకైకపుత్రికనగు నాయవస్థకు [illegible] దుః[illegible] తల్లిదండ్రులు మరణించిరి. నన్ను [illegible] వారు వదలి పెట్టితిరి. కాన మాతాపితృ [illegible] పతిపరిత్యక్తను, సంతానహీనను, తిన దిండి [illegible] మరణించినను నాకొఱకు దుఃఖించువా రెవ్వరు? [illegible] ఎందులకు [illegible] సభర్తృకను ధనమా? నిత్యము [illegible] [illegible] యముల [illegible] న్యాయవాదులకు [illegible] రిట్లు [illegible] న్యాయమా?"

జానకినోటనుండి వెలువడినవి మాటలో నిశితశర[illegible] నరసింహారావు యోర్చుకొనజాలక పోయెను. ఆ [illegible] క్రౌర్యమ[illegible] కాతని హృదయనాళముల తెగినట్లయ్యె [illegible] పదన్యవహారములలో నతిచాతుర్యముతో ప్రసం[illegible] [illegible] నరసింహారావు నోటనుండి మాటలే వెలువడ [illegible] [illegible]ను. చాలసేపున కతిప్రయత్నముతో, గంపితస్వర[illegible] "అయిన నీకేమికావలె" నని [illegible] డిగెను.

"[illegible] చరణసేవ."

నరసింహారావు [illegible] నాకుపరి [illegible] నా[illegible] చేను. దేనిమిత్తముకును? [illegible] భార్య కాపుర[illegible] [illegible] సుఖస్థు [illegible] [illegible] రాత్రి యుంటున్నది. [illegible] భార్యతను [illegible] [illegible] నియ్యకను [illegible] చున్నాను. అట్టిచో నీ భార్యను [illegible] [illegible] కొనినయెడ యెక్కడ [illegible] ను? తీసికొని [illegible] నామె [illegible] కొనుచునా? ఆమె [illegible] గాని [illegible] యెడనే పడుదునా? అన్ని భార్యలలో నుభయ [illegible] పత్నీ [illegible] లేదని పెద్దలందురుగదా! అట్టిచో [illegible] [illegible] తెచ్చి పెట్టుకొనుదు! లేదా? "[illegible] నీవ" యని దీనావదనయై యాచించుచున్న [illegible] యిల్లాలిని నిష్కారణముగా [illegible] పుచ్చుట? ఈ [illegible] వితర్కములతో నరసింహారావు మనస్సును సం[illegible] [illegible] మగుచున్నను. కోమలహృదయుడగు నాతనికి భార్యను దీసికొనిపోవు ధైర్యముగాని, తిరస్కరించు కాఠిన్యముగాని లేకపోయె. కాన నాతడు కలగడ [illegible] చిత్తముతో జానికొలువు నిట్లు పలికెను.

"జానకీ! నేను మరల పెండ్లాడిన సంగతి నీకు [illegible] యునుగదా!"

"తెలియును."

"అనిత పదేండ్లనుండి కాపురము సేయుచు [illegible] మజ్జనానుకూలను, [illegible] యై యున్నది. న్యాయము విచారించినచో మఱి నీవుకూడ యట్టి దానవే! కాని యొకయొఱలో రెండుకత్తులిముడునా? విన్నకొనుట గాదు. నా మనోగతాభిప్రాయము [illegible] నీవే చెప్పుము!"

"[illegible] లో బూర్వమేక త్తియున్నచో, ఆకత్తియే [illegible] వచ్చును. కాని స్వామీ! బుద్ధి తెలిసిన నాటనుండి పతివిముక్తనుగానే యుండుటచే నన్ను [illegible] వారల్లు "అదిగో! మగడు వదలి పెట్టిన పిల్ల" యని వ్రేలజూపునారు. ఆవాక్యము నాకెంతయో యవమానకరముగ నుండెడిది. ఆయవమానవాక్యమునకు [illegible] యిరుగిల్లెఱుగ; పొరుగిల్లెఱుగ; బంధుగృహ[illegible] మెఱుగ; పెండ్లిపేరంటము లెఱుగ; వేడుక లెఱుగ; [illegible] మెఱుగ; [illegible] లెఱుగ; అంద [illegible] నాభరణము లెఱుగ; వేయేల? [illegible] యందు విర

బ్రాసిన పుష్పములపైని పలుమ మురుము [illegible]; అగ్రా [illegible] లో [illegible] గ్రామ్యాలి [illegible] అని లోపలను [illegible] ములపరిత్యజించి [illegible], [illegible] మున్నాను. నాథా! నీయింట [illegible] బరిగ్రహించి వారికి [illegible] యాప యశేషము బాపరా! నన్ను [illegible] తలవచుట్టుకొని [illegible] చేయరా!"

తన పాదములపై వేగముగాఁ బడుచున్న [illegible] బాష్పధారలచే జానకి తీవ్రముగా వేస్తుచున్నట్లు నరసింహారావు గ్రహించెను. జానకి [illegible] హృదయమును కన్నవచే గరఁగించెను. ఇఁక నప్రయుగా దనుట కాతనికి [illegible] లేదు.

అంత నాతఁడు కనుల నీరు గారుచుండ [illegible] "జానకీ, శోక మునుపుము. ఈపు నిన్ను నా యింటికిఁ దీసికొని వెళ్ళెద" నని పలుకుచుఁ జిరవిరహ [illegible] గృహించి చర్యా [illegible] జరమునలె మన్న జానకిని లేవ పాదములపై నుండి [illegible] లంబట్టి లేవఁదీసెను.

యప్పుడు కాఫీ [illegible] నరసింహారావు [illegible] ఇంటిలో [illegible] నా! [illegible] కాని [illegible] సుందరి [illegible] గర్వించెను; [illegible] కాలు [illegible] కాని. సాధారణముగా [illegible] భాగ్యము గలుగలేదు. పెనిమిటితో [illegible] ములతో, [illegible] పనిపాటులు [illegible] వచ్చిన స్త్రీని గా సుందరి భావించెను. కాని [illegible] జానకి [illegible] లోనెను.

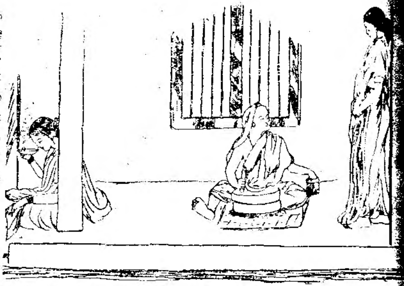

"దేవుఁడమ్మ వీఁడు"

౨

జానకీ సహితుఁడై మోటారుబండిపై [illegible] నరసింహారావు [illegible] పనిమిదిగంట లగునరికి సుందరి టూరులోని స్వగృహమున కేతెంచెను. మార్గమధ్యమున జానకికిని,తనకును జరిగిన పరస్పర సంభాషణలో దాను బసచేసిన గృహము జానకి మేనమామగారిదని నరసింహారావు తెలిసికొని యక్కజమందెను. 'దైవఘటన చిత్రముగదా!' అను కొనెను.

నరసింహారావు బండి దిగఁగనే తమవాకిటిలో నిమెను లోనికిఁ దీసికొని పొమ్మనిచెప్పి తాను కచ్చేరి సావడిలోనికి వెళ్లెను. కావర [illegible] జానకి లోపలికి వెళ్లెను. నరసింహారావు చిన్నభార్యయగు సుందరి

జానకి [illegible] నిలుచుండెను [illegible] ఎవరు [illegible] లేదు. [illegible] నరసింహారావుతల్లి జానకివంకఁజూచి "దేవుఁడమ్మ వీఁడు" యనెను. మాటమంచితేని [illegible] యున్న స్థితి జానకికి మిక్కిలి దుస్సహముగను, [illegible] ముగను నుండెను. అత్తగారు [illegible] మతింతెదుఃఖము వచ్చెను. అంతె [illegible] గన్నీరద్దుకొనుచు "[illegible]" [illegible] పిన్నమ్మగారికిఁ [illegible] తేజపాలఁజూచి "అమ్మాయీ! [illegible]

[illegible] గారు [illegible] "[illegible]" [illegible] "ఏమమ్మా! [illegible] నేను [illegible] యున్నాను [illegible] కోసమేనా [illegible] సుందరి [illegible] యాలోచించెను.

నరసింహారావు పెద్దభార్యను దీసికొనివచ్చిన [illegible] యింటిలోని పనిపాటులకొరకుఁ గాదుగదా, [illegible] ఱ్మోపోయి [illegible] తెచ్చెనో యని జానకిని [illegible] చేరకుకున్నాడే! [illegible] 'సుందరి [illegible] కారణమో!' యనియు, 'సుందరి [illegible] గా' మన్ననయు, లోలోన [illegible] 'ఆగ్రహ [illegible] మెట్టెదియో' [illegible] మరలమరల వచ్చుచుండి [illegible] కొనుచుండెను. వచ్చినావువారి [illegible] పల్లెలు, సుందరి మది [illegible] గదించెను. పెనిమిటియొచ్చిన నాతని [illegible] చేసికొనవలయు నని యెదురు చుండెను. సిగ్గువలనో, భయమువలనో,నరసింహారావు యింతసేపటికి లోనికి రాలేదు. పది [illegible] నరసింహారావు అందావిడిగా [illegible] స్నానమునుచేసి భోజనమునకు వెళ్లెను. [illegible] నరసింహారావు తల్లితో జానకిని [illegible] పెట్టవలసినదని చెప్పెను. నరసింహారావు [illegible] గదిలోనికి వెళ్లి [illegible] సుందరికిఁగూడ [illegible] చెప్పెను. [illegible] సుందరి మానసము తుపాను [illegible] సంక్షోభితమై యుండెను. వచ్చిన [illegible] సుందరి కనుమానము [illegible] కాని [illegible] ఎవరిచెప్పుదురు? ఎవరి [illegible] చెప్పుదురో? అని సుందరి భయము; [illegible] తలఁచుటకే, వినుటకే, చెప్పుటకే

[illegible] అగ్గి [illegible] [illegible] భర్తనే [illegible] సుందరి [illegible] కాని [illegible] ఏమి చేయుదు! [illegible] బట్టుకొని [illegible] సుందరి [illegible] ముఖము [illegible] నరసింహారావు భార్యపైని [illegible] వలయు [illegible] మున్నదని యనుకొ [illegible] నరసింహారావు [illegible] ప్రసంగించుమనేము! ఆ సందర్భమున [illegible] సుందరి యనుకొనెను. కాని నరసింహారావు ప్రస్తావనకే [illegible] తలవాల్చి [illegible] సిద్ధముగుచుండెను. సుందరి యింక భరించలేక పోయెను. [illegible] నీరు చెప్పల నప్పళించుచు "ఆ వచ్చినదామె యెవ"రని భర్తను బ్రశ్నించెను. "నా ప్రథమభార్య" యనెను నరసింహారావు.

"ఆ వచ్చినదామె యెవ"

రావు. సుందరి కాళ్ళాట [illegible] నైనది. హృదయము కంపించినది. కన్నుల నీళ్లు గ్రమ్మినవి. మొగము వెల్లనైనది. ఒడలు [illegible] గ్రమ్మినవి. అవయవ

ములు పడుచున్నట్లనిపించినది. నిలువఁబడుటకే యసమర్థురాలై నేలఁగూలఁబడినది. సుందరి పరిస్థితి నరసింహారావు గమనించెను. "పతులకు పతులున్న [illegible]" యనుకొనను; [illegible] "సుందరీ ఏల నీకింత విచారము? పతి యనినంత మాత్రమున నే [illegible] నీవింత భయపడవలసిన యవసరము లేదు" అనెను. నరసింహారావు యుపశాంతవాక్యములచే సుందరి కొంత జడుపు దీరినది. కోపము వచ్చినది. కాని భర్తవైపు తీవ్రముగఁ జూచుచు, "ఏమి! నేను జడియవలసినపని లేదా? మీవంటి పతి నిర్గుణముకైనచో భయము నే యందుకేమి? అవును, వీరికేమి భయము? పదిమంది భార్యలనైన పోషింప సమర్థులు. ఇంటి కలసివచ్చిన నన్ను వచ్చి చూడుచున్నారు గాని మగవారికేమి!"

"ఎందుల కీయుపన్యాసము?"

"నాకో కాలాపములు మీ యుపన్యాసములుగా నున్నవా?"

"కాక యిదేమిగోల?"

"అనిన మీకు గోపము వచ్చును గాని మీరు చేసినపని బాగుగ నున్నదా? కావలసిన నాలుగువందలు పోఁజేయవలెను. అంతకంటె నెక్కువ భోగమున్నతో దగుటయు వ్యేలలో నూగింపఁబడిన దానికో నేఁడొక నవ్యభవనము గట్టించి యందుంచవలెను. అంతియేకాని వ్యవహారమున కని వెళ్ళి యేనాఁడో విడనాడిన భార్యను మోటారు బండిపై నెక్కించి నాలుగూళ్ళారేగింపుచు దీసికొని వచ్చి గృహప్రవేశము చేయింతురా? మీయమ్మగారి నాతోనే నలిగి చచ్చుచుండ నైన నూతిపాలుగూడ వచ్చిపెట్టితిరా?"

"సుందరీ! వృథా సంశయపడకుము. ఆమెకూడ నీవలెనే యగ్ని సాక్షిగా పెండ్లాడిన ధర్మపత్నిగాని పరస్త్రీ గాదు. ఈనాసంపత్తియందు నీకెట్టి యధికారము గలదో, ఆమెకుగూడ నట్టియధికారమే కలదు. అధికారముమాట యటుండనిమ్ము. ఆమెకు తలిదండ్రులు మరణించిరి. తోడబుట్టినవారు లేరు. నా యనువారు లేక యనాథయై యల్లాడుచున్నది. కాన నేనామెను గలిసి తీసికొనివచ్చితిని. పోనిమ్ము; నీకును నామెకును పోస

గనివాఁడు నీవు చెప్పినట్లు ప్రత్యేకగృ[illegible] [illegible]."

"నాకు చెప్పక పోయితిరి. నేడు [illegible] మిమ్ము కావనుచా [illegible]"

"ఏమి చెప్పితిని?"

"మీరుగారు, మీ తండ్రిగారు, మా[illegible] [illegible] వివాహమని చెప్పితిరి. కాని ప్రథమ[illegible] యున్నదని తెలుపలేదు. [illegible] తండ్రిగారు భార్య మరణించియుండుట[illegible] ఎక్కడనో మాటుమాటలు కోనసీమనువ[illegible] కింతకి నమ్మకము తెలియలేదు. తెలిసి[illegible] పనుమంటి కోనసీమ [illegible] తోట నమ్మి[illegible] తనుమ్మరించి యిట్టి పతిగారు సంబంధము[illegible] నా? ఈసుద్దు తెలిసికొనక నా మా[illegible] దుఃఖించెనో మా తల్లిదండ్రులను నాకు దలియ[illegible]

"మా తండ్రిగారు యింకేటిమోసము[illegible] నా? నేను నమ్మను."

"మీతండ్రిగారు వ్రాసిన యు[illegible] నాయనగారివద్ద నిప్పటికిని యున్నవి. [illegible] జూడవచ్చును."

నరసింహారావు నిరుత్తరుఁడయ్యె[illegible] తనతండ్రికి నెట్టిగురుతరములఁ జేయించెనో[illegible] ముగాఁ దలిదండ్రులచేత సంతాపపడునుగా తలఁపఁగనే నరసింహారావు నిర్వేదను, వి[illegible] నధికముగాఁ గ్రుంగిపోయెను. కనుకొని[illegible] హాని వసనారవింద వాతిని మానసికవ్య[illegible] రింపుచుండెను. భర్తకూనవచనము సుందరి కో[illegible] కలిగించెను. అతఁడీవిషయమున నిర్దోషి య[illegible] దఁ దలఁచియుండెను. కాని సవతిని నాపైఁ దెచ్చి[illegible] నాగ్రహ మామె కాతనిపైఁ గలిగిన జాలిని[illegible] డింపనీయకుండెను. కాన నామె కోప మతి[illegible] చేఁ గలిగిన దుఃఖముతోఁ గంటితడి య[illegible] "పరిణయపు సంగతులనుగూర్చిన చింత [illegible] కాని మంచిచెడ్డ లాలోచింపకుండ మీరిప్పు[illegible] దీసికొనివచ్చితిరి. ఇప్పుడు మీయమ్మయే స[illegible]

[illegible]న్నది. [illegible] నీమెయు నామెయు [illegible] [illegible]కొంచెమునో గూడించుదురు. [illegible] [illegible] పరిపోవ్వనే యిట్లైన [illegible] [illegible]; యిప్పుడామె నామె [illegible] [illegible]" అని సుందరి పెద్దగా [illegible] కొంచెము విసుగుతో [illegible], అనెను. అవిడ నిక్కమియు [illegible] నీయందు [illegible]. నీతో [illegible]. అట్లు వాగ్దత్తము చేయించు [illegible]. నీయింటి నొకపనికత్తెగా [illegible] నీకేమినష్టము?" అనెను.

[illegible] సమాయకులకు వీరిగు [illegible] నేను నమ్మను. చెప్పినదు కేరిన పని [illegible], నాల్గుదినములు గడచిన [illegible] తెలుసును. అట్టిదో భార్యయైన మాగు

[illegible]రావు కొంత యాగ్రహము వచ్చి [illegible] నాయనఁ బోనిమ్ము. ఆమె యిచ్చిన [illegible] పరిచే, గడపలుగుగాఁ దేఁటిన పరిచే. [illegible] మనెలఁ బొమ్మనను. నీ కిష్టమైన నామె [illegible] యుండును. కష్టముగా నున్న వేఱేయుం[illegible]తకును నుస్పహముగా నున్నదో మీతండ్రి [illegible]ము" అనెను.

[illegible]ంహారావు కఠినవచనములకు సుందరికి [illegible] వచ్చినది. అంత నామె భోరుభోరున [illegible] "ఇంక నెందరున్నా రీవిధముగా మీచే [illegible]ములు [illegible] వదలివేయబడినవారు" [illegible]రసింహారావు కొంచెముగా నవ్వుచు "నాను [illegible]ంతవారు మీ రిద్దరే! ఈమాత్రపు జ్ఞాపక[illegible]ంచుకొనజాలని శైశవావస్థలో నింక నెవ్వరి [illegible] గట్టించిరేమో మాయమ్మనడుగవలె"ననెను. [illegible]లో నవ్వువచ్చినది సుందరికి!

3

[illegible]నకి పెద్దతో భాషించుటకంటె పిల్లలతో [illegible]డుట యెక్కువ కుతూహలపడును. వారు చెప్పి

నట్లు చేయుట కామెకు విసుగు లేదు. వారికి జడలు వేయుట, నీళ్లు పోయుట, దుస్తులు వేయుట, అన్నము పెట్టుట, బొమ్మలు చేసిపెట్టుట, ఆటలు నేర్పుట, కథలు చెప్పుట, జోలలు పాడుట, నిద్రపుచ్చుట, మున్నగు పనులనేయుటయం దామెకు మిక్కిలి కౌతూహలమును, నోపికయును, సహించియుండెను. ఇట్టి శాంతిమూర్తురాలను జానకికిని, సుందరి పిల్లలకును నడిచి కాలములోనే సఖ్యము కుదిరినది. 'అమ్మ, అమ్మ' యని వారామెను వెంటాడి తిరుగుచుఁ దమకుఁ గావలసిన వస్తువులన్ని నామెచేఁ దీర్చుకొనుచుండిరి. సుందరి మొదటఁ దన పిల్లలామెతోఁ గలియకుండుటకుఁ బ్రయత్నించెను. కాని జానకి మిక్కిలి వాత్సల్యములో వారి నింకేకరిచేయుటయు, తాను నీళ్లాడ నిందు ప్రొద్దులై యుండుటయు, పిల్లల పనులెల్ల జానకి చేయుటచేఁ దన భారము తీరినట్లుండుటయుఁ దలఁచి తన యనూయను తన మనస్సునందే యణఁచుకొనవలసిన దయ్యెను. విశేషించి జానకి సాధుప్రవర్తనమును, మితభాషిత్వమును సుందరి యాసను ద్విగుణముగా నణఁచివేయుచుండెను.

'ఒజిలో నిప్పు డేకత్తియున్నదో, ఆ కత్తియే శాశ్వతముగానుండుఁగాక' యని తొఁబలికిన వాక్యమును జానకి సత్యభంగము కాకుండ రక్షింపుచుండెను. గృహకార్యములపట్ల యింటిదానివలెను, ధనాధికారముల కొనవెనకదానివలెను వర్తింపుచున్న జానకి ప్రవర్తనము సుందరి కక్కజము గలిగించుచుండెను. అటు అత్తగారిపట్లను, నిటు సవతిపట్లనుగూడ నామె సమభావముతో మెలఁగుచుండెను. గృహకల్లోలము లేమియుఁ గలుగమికి సంతసింపుచు నరసింహారావుకూడ జానకిపట్ల సంతుష్టుఁడయ్యెను. పనిపాటులవారేమి, ఇరుగుపొరుగువారేమి, ఇంటిలోనివారేమి, జానకి సౌమ్యప్రవర్తనమును జూచి జానకి యపరజానకియేయని భావింపుచుండిరి.

జానకి భర్తృగృహమున కేతెంచిన యాఱుమాసములకు జానకికిఁ దండ్రియొసఁగిన భూమిని జేసిన రైతులు మూఁడువందల రూప్యములను దెచ్చి జానకి కిచ్చి వెళ్లిరి. జానకి వానిని సుందరికి దాఁచ నిచ్చెను. మఱునాఁడు నగలనర్తకుఁడగు విశ్వనాథము నగలపెట్టెను జేతఁ బట్టుకొని నరసింహారావుగారి యింటికి వచ్చెను

అప్పటికి పగలు రెండుగంటలు అయినది. నరసింహారావు కచేరికి వెళ్లినాడు. స్త్రీలను మోహింప జేసెడు టక్కుటమారములకు కదె మంచిసమయము గదా! విశ్వనాథము సుందరి కడకు వచ్చి "అమ్మా! క్రొత్తరకపు గాజులు, గొలుసులు, ఉంగరములు వచ్చినవి. ఏమైన చూచెదరా" యనెను. సుందరికి నగలపిచ్చి! సాధారణముగా విక్రయమునకు వచ్చిన నగను చూడకుండ పోనివ్వదు. కాన యాసటతో మంచముపైని విశ్రమించి యున్న సుందరి చివాలున లేచి "ఏది చూపుము" అనెను. విశ్వనాథము చాపపైని కూర్చుండి నగల పెట్టె తెరచెను. "అమ్మా! ఇదిగో, చూచినారా? గాజులు! ఇవి యీయూరిలో నింతవరకు కన్పట్టలేదు సరిగదా! ఇవి యీప్రాంతమున మఱియెవరికిని దొరకవు. ఇవి మేమే స్వయముగా మా దుకాణములో తయారుచేయించినాము. చెన్నపట్నములోగూడ నీ మాదిరి లేదు. ఇదిగో! ఈగొలుసు చూచినారా? నడుమ కృష్ణునిపతకముగూడ వేసియున్నది. అమ్మాయిగార్ల మెడలో వేసిన బహుసొగసుగా నుండును. ఇదిగో! గొలుసుపై పలకచెక్కియున్నది. చూచినారా! దీపాల వెలుగున నచ్చముగ వజ్రములవంటివో యనుకొనవలెను. అంతనీటుగా నుండును.

ఇదిగో! రాళ్లుపొదిగిన యుంగరములు చూచినారా, యెంతయందముగా నున్నవో!"

"అన్నియు చూచినాము. డబ్బుండవలెనుగాని నగలకేమి కొదువ! ఆ గొలుసు విలువయెంత?"

"ఒక్కొక్కటి మజూరితో సహా నూటయేబది రూపాయ లగునండీ."

"అబ్బా, గరచాలయెక్కువగా చెప్పుచున్నావే!"

"ఏమి యెక్కువనుచున్నారా? మేము దీనికి యిరువది రూపాయలు మాత్రమే కూలి యేర్పరచినాము. కాని చెన్నపట్టపు నగల దుకాణములలో యీ గొలుసునకే నలువది రూపాయలకు తక్కువ మజూరి తీసికొనరు. మీరు విచారించిచూచినను నట్లే యుండవలెను. మే మైనను మఱియొకరివద్దనైనచో నెప్పటి యాపాయలు చెప్పువారమే. మీరు కావున మఱి పది తగ్గించితిమి."

"విశ్వనాథము! నీ వ్వ నగల మాటల మెఱుగెక్కువ. ... వారి ... మాట్లాడెదవే కాని యందులకై నీవు సమా... ఎవరికిని వ్వగింపవు. సరే! ... మాటలకేమి ... యిప్పుడంత డబ్బు లేదు. ... గా... రుకొనరు. కాన మఱియొక మాటు వానిని ... ఏను. ఇప్పు డీగాజులవల ...యెన్ని?"

"అఱువది రూపాయలు."

"అఱువది రూపాయలే! ఎప్పుడరి యే..."

"మూడు నవర్సుల యెత్తునరి. రూపాయలు కూలి."

"అక్కర లేదు. తీసికొని పొమ్ము."

"పొందించు పన్నెండు చేయుండి."

"లేదు. పది యిష్టమా?"

"మఱియొకటి కట్టుకొనండి బొ...గ లేదు."

"లేదు."

"సరే, యీయండి."

సుందరి వెంటనే గాజులు తీసికొని చే... గుకొనినది. తోడనే పిల్లలు "అమ్మా! మా... దండ కొనిపెట్టవుకే" యని పట్టుకొన్నారు ... వద్ద డబ్బు లేదు. రాత్రికి మీ నాన్నగారి ... కొనండి. కేకపుకొనెద" నని తల్లి సమాధానము ... మేనకురాలగు పెద్దపిల్ల నగల మాటాడలేదు ... చిన్నది తల్లివలెనే గడ్డరి. కాన "నీ గాజులకై ... ఉన్నది కాబోలు" నని దేవులసాగినది. జానకి ... భోజనముల సావడిలో కూర్చుండి భగవద్గీత చద... ముండెను. నగలచేగ మా మెకు ... నేపటినుండి చెవుల పడుచున్నను సైటకు ... కాని సత్యవతి పెద్దయేడ్పు వినగనే చివాలు... యక్కడకు వచ్చెను. సుందరి యేలనో యా మె... మొగము చిట్లించుకొనెను. జానకి యా యన... లెక్కసేయక యేడ్చుచున్న సత్యవతిని జేరదీసి ... గుల కేడ్చుచుంటివి" యనెను. "అమ్మా! అమ్మ...

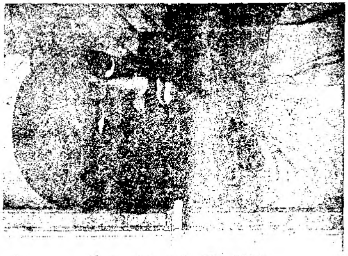

[illegible]

[illegible]

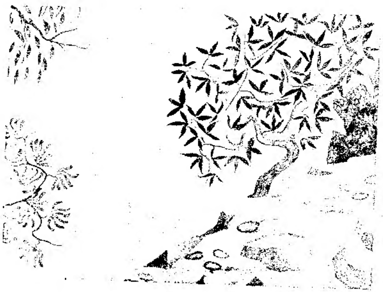

ఇం[illegible]వనము

చిత్రకారిణి: శ్రీ [illegible] సరస్వతి

[illegible]క్కని నాకు గొలుసుకొనుచుంటె కొన[illegible]" అనెను జానకి అప్పుడు [illegible] విశ్వనాథము [illegible] "ఆ గొలు[illegible] మాప్రు" [illegible]. విశ్వనాథము [illegible] తీసిచూపెను. జానకి పిల్లల [illegible]" గొలుసెవ వినియోనా! అనెను. "అప్పు[illegible] [illegible] [illegible] పెరుసు బలి[illegible] [illegible] గొలుసుల [illegible]" యని విశ్వనాథము [illegible].

[illegible]గొలుసులు [illegible] [illegible] [illegible] విశ్వనాథము చెప్పెను.

[illegible]" సుందరమ్మా! నిన్న నీకిచ్చిన [illegible] విశ్వనాథమున కిచ్చివేయుము" అని చెప్పి [illegible]సుల బొమ్మగారికి చూపుదురు రండి" యని [illegible] దీసికొని జానకి యటనుండి వెడలె[illegible]

[illegible]యొసంగిన నొక్కనగ లేదుకదా! ఆ సొమ్ము [illegible]దియో [illegible] కొనుక్కొనక తన పిల్ల[illegible]సులు కొనియిచ్చు [illegible]! అని సుందరి [illegible]ర్యము గలిగెను. ఈమె [illegible]! [illegible]! [illegible] నీ నిస్పృహా! ఎవరికుండు నీ [illegible] ధర్మము! ఎవరికుండు నీకేతి [illegible]తో [illegible] నగలు కొనిపెట్టెడి [illegible]! ఇల్లు[illegible]గూర్చి మనమున భావింప భావింప సుందరి [illegible] [illegible] గలిగెను. తాను నగలు కొను[illegible]మండ జానకి యటను [illegible] తాను [illegible] చిట్టిందుకొనెను. జానకి [illegible] [illegible] నగలు చేయించుకొనెను; చీరలు గొనుక్కొనె[illegible] [illegible] కట్టించుకొనెను. వానిలో నక్కల్పమును [illegible] [illegible] జానకి కిచ్చుటకు దాను [illegible]. ఇంత పరిబగా [illegible] వెచ్చింపు [illegible] యాభన మెవ్వరిది! తనకును జానకికింగూడం [illegible]యైన నరసింహారావు కేకదా! ఇట్టి [illegible] [illegible]తో జానకి యాదార్యమును [illegible] [illegible] నిజముగా సుందరికి [illegible]గాదా!

౪

రాత్రి [illegible] [illegible] యింటికి వచ్చెను. తాను కొనుక్కొనిన [illegible] చూపుచు [illegible] [illegible] [illegible] చూపుచుం [illegible]. [illegible] సర్వతి [illegible] [illegible] "నాన్నగారు! గొలుసులు కొనుకొన[illegible] చూచారా? దీనిలో [illegible] బొమ్మ [illegible] అనెను.

"కొన్నారా! [illegible] [illegible] వచ్చిన నగలను [illegible] గొనుటయేకదా!

"అమ్మగారు కొన్నకొని పెట్టింది—నాకు [illegible]. మరి అన్నకు [illegible] ఉంగరం కొంటు[illegible] అన్న అడిగితే చెప్పింది."

"ఆమ్మ కొనినదా? ఏవి? అక్కడనుం[illegible] నక్కగా నున్నవే!"

ఇంతలో [illegible] [illegible] గొలు[illegible] తండ్రికిం జూపెను. "చక్కగా నున్నవి. [illegible] యామ్మ నొకమాఱు పిలుచుకొని రండి" అని న[illegible] రావు కొమార్తెలతోం జెప్పెను. పిల్లలు జాన[illegible] ముల్లోం బిలుచుకొని[illegible]. "జానకీ! ఇది [illegible] పిల్లల కిదివఱకు నగలు లేవా? లేకున్న [illegible] నేల కొంటివి?" అని నరసింహారావు ప్రశ్[illegible] "పిల్ల కిదివఱకు నగలున్నవని తెలియును. కా[illegible] గొలుసుపై మిక్కిలి [illegible]. నాకు కొని[illegible] [illegible] [illegible]. కొంటిని."

"పిల్లల యపేక్ష కేమి? ఎన్ని యున్నను [illegible] [illegible] [illegible] సంబర[illegible] [illegible] కొనినను [illegible] నేల వెచ్చించితివి! [illegible] నగలేదుగదా! నీ [illegible] నగను [illegible] పోవును! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] పిల్లలకే [illegible]!"

"ఎంతమాటంటిరి? వారు పరాయి బిడ్డ[illegible] [illegible]? నే [illegible]? పిల్లల కోరిక [illegible] [illegible]. నేను కొనిపెట్టుకొనినను పిల్ల[illegible]

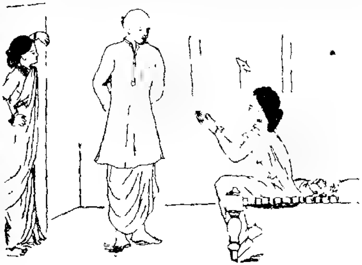

[illegible]

[illegible]

౨

[illegible]

3

[illegible] ప్రకాశము [illegible]

[illegible]

[illegible]

"అయితే సరే!"

"అందుకోసమే నేను చెప్పనన్నాను"

"అక్కడను అలా అన్నారా!"

"అందు కెం [illegible] దొరు చూలా!"

"అయితే [illegible]!"

"ఏమిటంది?"

"వారికేవరు?"

"అయితే సరే."

ఇట్లు చెప్పి [illegible] బయలు [illegible]. ప్రకాశము [illegible] దీక్షిత [illegible] ప్రకాశ [illegible]

౪

దీక్షితుని [illegible] పాలలంగనుమ [illegible] అంవరు [illegible] తోచలేదు. [illegible] వెంట [illegible].

రాత్రి [illegible] అప్పుడే భుజించి [illegible] పంతులు [illegible] కూర్చుం [illegible]. సానులు [illegible] కూర్చుండె [illegible]; గాని [illegible] ఇద్దరును విషయమును [illegible]. అందుకు పంతులు "లోకం లో జరిగే సంగతులు నాకు బాగా తెలుసును. ఎటు [illegible] మిమ్మల్ని [illegible] అగౌరవమని భావిస్తారు. కాని నా ఉద్దేశం అది కాదు. [illegible] నాకు అను [illegible]. [illegible] స్త్రీల గౌర [illegible] అంచేత నే దేశం యిప్పు [illegible] లేకపోతే [illegible]. [illegible] ప్రవేశపెట్టబడ్డారు. [illegible]; కాని [illegible] మిమ్మల్ని గౌరవిం [illegible]. [illegible] స్త్రీలం [illegible]" అని చెప్పెను. [illegible] "[illegible] పంతులు [illegible]!" అని సానులు ఆశ్చర్యపడిరి. [illegible] తన కుటుంబపు సంగతి [illegible]. పంతులు యిట్లు చెప్పెను.

"[illegible] సంగతి చెబుతున్నాను. [illegible] పెద్దవానవు. నీ సంగతి [illegible]

[illegible]

... తువ కంగీకరించెను.

... విషయములు ... చెప్పెను. ... వాదించినది. ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

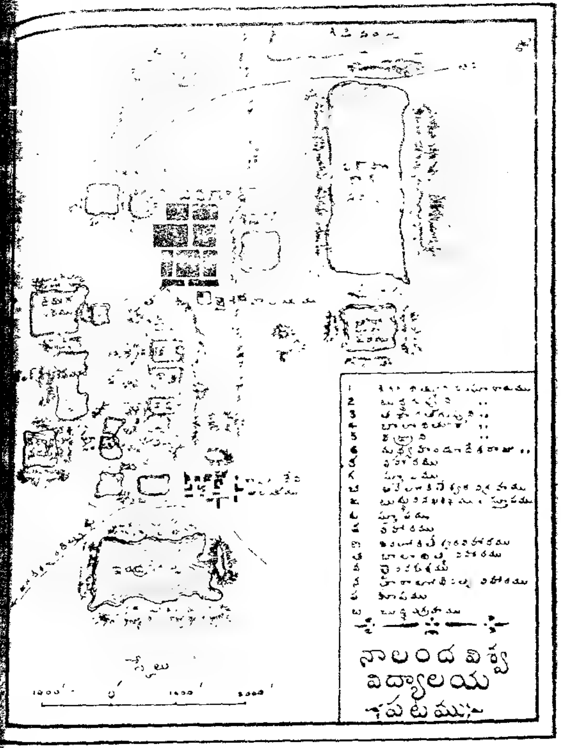
నాలంద విశ్వ
విద్యాలయ
పటము

11/26

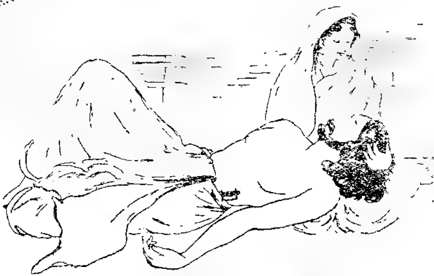

2

...చే రాజా కన్నులు ...జచి లేచి ము ... ఆని ఆక... ...న్నాడు.

"తల్లీ, అతిథికి ఆహారమిచ్చెదవా?......"

'తల్లీ! అతిథికి ఆహార మిచ్చెదవా? ఎక్కడనుండి వచ్చెదవమ్మా?' అని ఆత్రముతో నడిగెను.

'ఇప్పుడే వచ్చెద'నని చంపావతి వెడలి పోయెను.

సుందరసింగు పడ్చిపక్షి సీరసముచే దల్లియొడిలో నిద్రించెను.

ఒక గడియకు దరువాత చంపావతి రెండు చిన్ని రొట్టెముక్కలతో ప్రవేశించెను. రొట్టెముక్కలను జూచుటతోడనే రాణా ప్రతాపుని ముఖమున సంతోషము వుస్పించెను. సంతుష్టవదనముతో నాతడు.—

'తల్లీ! నీ కీరొట్టెముక్క లెక్కడివి?' అని అడిగెను.

దానికి చంపావతి,

'నిన్నటి సాయంకాలము నా కాకలి లేక పోవుటచే వీనిని దాచిపెట్టితిని. నేటి యుదయ

సుందరసింగు పడ్చినప్పుడు పెట్...

...కీవిని భద్రప... సింగి ఇప్పుడు నిద్ర... కన్న ఈరొట్టెలను... దవబు;' అని ఎదులు...

ఈమాటలు విన... హృదయమున... హము ...

ప్రసహించెను. ఆత... కౌగిట బాదవిపట్టి... భగవానుడు రక్షిం... ఆశీర్వాదించెను.

3

ఆ రెండు రొట్టెముక్కలతో... ఆకలి తీరునా అనుమానదేహ... దోచెను. క్రొత్తరొట్టె నాతడ... వకలుగును? తమ్మునియందున్న... కొంచెము తన ఆకలి చంపుకొ... దాచియుంచినది కావున ఆ రెండు... లైనను ఆకటకుటీరమున దొర... ముగా గావలయు నన్న బో... నా? ఈసంగతి రాణాప్రతాపుడ... చెవులలో నూదెను. ఆ గుసగుస... చంపావతి గ్రహించి,

'తండ్రీ! నాదగ్గర ఈరాగిడబ్బ... వీనిని తీసికొనిపోయి పిండి కొనితె... తో క్రొత్త రొట్టెలుకాల్చి అతి... వచ్చును,' అనియెను.

ఆత్రముతో నారాగి డబ్బుల... ప్రతాపుడు దగ్గఱనున్న కొండప...

...అతిథికి నేను...

...అనుచు...

...కోరెను...

...డు,

...! ప్రతాపసింహా ... అని అడిగెను.

—...! అయన ... అతిథిపూజకు ...

...ను.

...చెప్పెను ... ఆహారము ...

... భూర్జపత్రము ... చిన్నిరొట్టె...

...ను ఆయ అతిథియు ...

...

...

...రొట్టెముక్కలు ...

"మహానుభావా! ... ...రుచింపవు"

అతిథి.—... తల్లీ! ఆకలి గొన్న వానికి ... విచిత్రము లేదు.

రెండుమూడు నిమిషముల తరువాత అతిథి ఆహారమును ముగించిలేచి రాత్రివచ్చి రాణావారి దర్శనము చేతునని చెప్పి వెడలి పోయెను. ... తల్లిదండ్రులకు ... సంతోషవికాస వదనమై ... వనుండి ఆహారము ... అగుటచే నామెకు ... మెక్కువై ... అంతలో ...

...ను.

౪

...ను ఏకటి వేళ. ... మాద వాతువులు ...

మేలుకొని

[illegible]

ఉరేలారు [illegible] మె

నిట్టనియెను:

కము. అలని అధికారము కొంపుకోలిచ్చిన వోనన్ను స్నేహితునికంతె [illegible] వగా జూచెదనని గూర్చ దుత్తరమున వ్రాయుచున్నాడు. నా నిస్సహాయ స్థితిజూచి ఆతనికి జాలి కలుగుచున్నదనియు, తిన తిండి లేక అల్లాడుచున్న నా బిడ్డలను చూచియైన తనతో సంధి చేసుకొని వేసినదు మాత్రము తన అధికారము అంగీకరించవలెనదనియు ఆతడు చెప్పుచున్నాడు. ఈమాట [illegible]

[illegible] వచ్చినాడు, అతనుగా [illegible]

ప్రతాపు డని [illegible]

నేనను [illegible] చేస్తలలో [illegible] అమాటలు

"ఆహా! శీలా [illegible]......"

[illegible] దమ్ముచున్న [illegible]

[illegible] వివాహము మన్నా? [illegible] నము ఆతని ఆదరం [illegible] గృహములా! [illegible] యుద్ధము నాకు [illegible]

[illegible] వచ్చినది. [illegible] చూచుచుండెను.

అట ప్రతాపు డిల్లని మొను:

[illegible] నేను చిత్తూరు [illegible] చేయుచున్నాను. [illegible]

[illegible] మెలనాడు [illegible] ఆత్మ [illegible]

11/26

...ము నలుగురు ...వచ్చిరి. "సంచే"...

...అనుకున్న... ...

...

...యింకొక్కసారి...

ఆ మాసు మాసము. నాను ...

...మరియొక ... ...

[illegible]

[illegible] "[illegible]" [illegible] ప్రకాశ[illegible] "[illegible] కాని [illegible] [illegible] ఇక జరిగిపోయినదానిని గురించి [illegible] జనంలేదు, కనక నేను [illegible] [illegible] ప్రక్కను [illegible] రోయెను. ఆ మర్నాడు అంగీకరింప[illegible] [illegible] బంకోలు [illegible] జూచు నిన్ను. ఇంకా [illegible]?" అని [illegible] పలను హెచ్చరించెను. [illegible] పిల్ల [illegible] సమాధానం [illegible] అని పోలీసులను తెచ్చిన [illegible] [illegible] "[illegible] వంతులుకాదు. [illegible] [illegible] చేయించినా పాపం[illegible]. ఆపిల్లకి [illegible] [illegible]స్తానన్నావు. [illegible] జించుకున్న [illegible] అయినా [illegible] లోవుండగా నీమాట [illegible] దావరిలో [illegible]; నరి నామాట యేమంటావు?" అని [illegible] [illegible].

విచారణ చేయగా ఆబాలిక వేశ్యయని [illegible] పైనున్న విద్యార్థులలో నొకడు "[illegible] [illegible] యేమిస్తుం[illegible] భోగంపిల్లా?" అనియెను. దానిమీద [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible].

[illegible] ప్రకాశ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఇరుక్కు [illegible] [illegible].

2

రంగనాయి—ఆ పొరు [illegible] [illegible] [illegible] నప్పటికి [illegible] మంది [illegible]. ఆమెత్తో [illegible] చెప్పెను. [illegible] "రంగ[illegible] [illegible] [illegible] పోలీసులను తిమ్మలిని [illegible] "[illegible] [illegible]. లేకపోతే [illegible]" అనెను. [illegible] "[illegible] పిల్ల [illegible]" [illegible] ముసిగొచ్చిననాడు [illegible] పైనున్న [illegible] [illegible]. [illegible] మంచి[illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] పడుతారు" అనియెను. అందరు [illegible] [illegible] విసవిస, ప్రగల్భ[illegible] చెలరేగెను. రంగనాయికకు "భోగంది [illegible] [illegible] తప్పుకాదు?" అనుమా[illegible] [illegible]. [illegible] "వా[illegible] నాకేం? [illegible] పెట్టిం[illegible] చూడు"మని [illegible] [illegible]. "[illegible]"[illegible] యొకసారి యనగా "[illegible] [illegible], అన్నీ [illegible] విడిచిపెట్టేరు. రేపు [illegible] తారు" అని [illegible] బదులుచెప్పెను.

[illegible] రంగనాయి [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible].

[illegible] రంగనాయి "[illegible]?" [illegible] అందరు [illegible] [illegible] రంగనాయి [illegible] [illegible]పోయిరి.

రాజావణి [illegible] [illegible] "రంగా"యని పలుకరించెను: కాని పలుకలేదు. "[illegible] అయితే [illegible]" [illegible] రాజావణి [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] నాకు పెళ్లిచేసెయ్యి" అని [illegible] పడుండెను. ఆమాటవిని [illegible] ఆలోచనాక్రాంత యయ్యెను.

రంగనాయిక [illegible] బాలిక. [illegible] [illegible]. ఇంకను [illegible] వీణావాదనము నేర్చుకొనుచున్నది. అక్కల [illegible] [illegible] అంగీక[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible]

[illegible] ఎందు [illegible] [illegible] [illegible] అప్పుడు [illegible] "[illegible] చెప్పవు" అని [illegible] [illegible] నను [illegible] [illegible] [illegible] బతుకుతాను" అనుచుండెను.

3

[illegible] పోలీసులు ప్రకాశముమీద కేసుపెట్టిరి. [illegible] ప్రకాశము [illegible] [illegible] ఇప్పించెను. [illegible] "[illegible]" అని [illegible] ప్రకాశము జరిగినదంతయు చెప్పెను. [illegible] వీరేశలింగము పంతు[illegible] [illegible] దొరయం[illegible] చెప్పెను. ఇద్దరును [illegible] నిశ్శబ్దముగా [illegible]. "నాతో [illegible] కాదే[illegible]?" యని పంతులడుగగా ప్రకాశము "[illegible] [illegible]" అనియెను. [illegible] పంతులు [illegible] వెడలిపోయెను.

వాయిదా లేపగా ప్రకాశము [illegible] [illegible] యింట [illegible]. అప్పటి [illegible] వీరేశలింగము పంతులు వచ్చియుండెను. ప్రకాశము నమస్కరించి యిట్లు [illegible] డెను.

"[illegible] [illegible]

"అలా [illegible] చేశావేమి అప్పుడు [illegible]?"

"[illegible] అ[illegible] [illegible] [illegible] యిం[illegible] [illegible]వ్వగానే చేసుకుం[illegible]"

"ఇంకా [illegible] గా అం[illegible]న్నా[illegible]! [illegible] పడింది"

"అ[illegible] [illegible] [illegible]యారు [illegible]చున్నాను. ఈ కేసులో మీరు [illegible] [illegible] నా [illegible]త్వాన్ని సరించి [illegible]. నాలుగో [illegible]మొదలు యిం[illegible] అపజయమునేది లేకుండా యెకా యి[illegible]కిని పైకి[illegible]. చాలామాట్లుతమరుగా[illegible] నాకు [illegible]ండా లిచ్చిన[illegible]న్నారు కనక [illegible] [illegible]న్ని సరించి మళ్లీచెప్పవలసి పనిలేదు."

"తప్పు [illegible]యానికి [illegible]దా సాదా [illegible]దా?"

"అది [illegible] నేను మనవి చేసుకునేది. నేనుఅల్లరి [illegible]ట్టులోనివా[illegible] కానని నావిశ్వాసం. వీరేశలింగం పంతులుగారు నా గురువులు.—"

"బాగుపడతావు!"

"కాని మీరు దాఖలుచేసిన కేసు—"

"వన్నేం [illegible]య్యమంటావు. నువ్వలా ప్రవర్తించావు"

నావుద్దేశాన్ని తమరు విమర్శించాలని కోరుతు న్నాను. స్త్రీవ[illegible]లో మ[illegible] సుందువారిరేవులో [illegible] దానికి [illegible]సువాళ్లం పోటీలుపడ్డాము. అందుకు యావనంయొక్క వ్యగ్రోత్సాహంతప్ప వేరేమీ కారణాలు లేవు"

"అది వ్యగ్రోత్సాహం అని నువ్వు చెప్పేప్పుడు దానివల్ల యిలాంటివి సంభవిస్తాయని వేనిం[illegible] చెప్పడం—"

"అం[illegible] ఫలం అలావుంపక పోయినా ఆసమయంలో నా [illegible]యంలో అలాగే జరిగింది"

"ము[illegible]ల్లి [illegible]లో స్త్రీసంఘంలో అ[illegible] జరిగిం[illegible]. ఇంకేనా నువ్వుచెప్పేది?"

"[illegible]గా అం[illegible]. ఆపమం[illegible] [illegible] స్త్రీ[illegible] హిం[illegible]

"స్త్రీ[illegible] [illegible] పురుషు[illegible] [illegible] ఏ[illegible]గయినా [illegible] [illegible]

"[illegible] అయిం[illegible] [illegible] ప[illegible]

"విప్రా [illegible]బుద్ధియం"

"అ[illegible] [illegible] [illegible] క[illegible]

"ఇంకే నువ్వుచెప్పే దేమిటి?"

"జరిగిపోయిన సంగతికి [illegible] [illegible] జరి[illegible] మనవిచేశాను. [illegible]చేశాను. నా ప్రార్థన యేమంటే? అప[illegible] నూరురూపాయులు గెలిచాచాను. అ[illegible] దాఖలు [illegible]స్తారు. కేసుతప్పించి నన్ను[illegible] [illegible]వరు."

"కోరిక [illegible]. కేసులు [illegible] వుద్దేశం"

"ప్రయత్నిస్తే తమకు వ్యతిరేకం [illegible] [illegible] రికార్డు యిపోవడం వక[illegible], నాభవిష్యత్తు[illegible] [illegible] వక[illegible]. తమరు బాగా యోచించాలి"

దీక్షితులు దీనికి సమాధాన మాలో[illegible] [illegible]గా వీరేశలింగముపంతు లందుకొని[illegible].

"దీనికి పర్యవసానం యేమి[illegible]?"

"[illegible]వేలదాకా జరిమానా [illegible] [illegible]. అధికారి తన యిష్టా న్ననుసరి[illegible] లోయేదో వకటిగాని, రెండూగాని విధించ[illegible]

"ముందు రుజువుకావాలన్నమాట."

"అంతే!"

"ముద్దాయీ యేవుద్దేశంతో [illegible]గా [illegible]ందో ఆవిషయం తేలవద్దూ!"

"జరిగిపోయినదానికేమో [illegible]

[illegible] ప్రకాశ మందుకొని "[illegible] [illegible] సంగతంతా యిందాకానే మనవిచేశాను. [illegible] [illegible]తాను. దీనికి సాక్ష్యమే [illegible]

[illegible] జరగలేదని వాదించెను. క్షమించవలసిందనే [illegible] ప్రార్థన అని చెప్పెను.

[illegible]సుఖాలూ, [illegible]లూ, పుంచిపెడ్డలూ [illegible]. ఆయింట్లో [illegible] వుంటే [illegible]. కాని ఆపిల్ల అన్న చాలా [illegible] అప్పుడు [illegible] [illegible] [illegible]. పంతులుగారూ! అ[illegible] [illegible] అదిమీతో చెప్పడం నాకు యిష్టంలేదు; [illegible] అం[illegible]. [illegible] అకొక్కటే [illegible]. ఆపిల్లాకు—"

"[illegible]మన్నారూ?"

"[illegible]చెప్పకుంటారా!"

"[illegible]చ్చినకేసు సత్యమైనదికాదు. దానికి సంబం[illegible] [illegible]లు తగినట్టుగానే వుంటాయి. అయినా [illegible]కేమి?"

"[illegible]శిష్యుడు ఆపిల్లకి క[illegible]—"

[illegible] వినుటయే తడవుగ ప్రకాశము శ్రీ [illegible] [illegible]మూసికొనిరెను. పంతులు ఉలికి [illegible]

"అందుకోసమే నేను చెప్పనన్నాను"

"ఆపిల్లాడు అలా అన్నాడా!"

"అవును. [illegible] కావాలంటే, అదొక్కటే మార్గం [illegible]."

"అందు కింకెవ్వరూ దొరకరూ!"

"[illegible]! పిల్ల [illegible]లావుంది. చాలా[illegible]. [illegible] నిశితమైందని తలుస్తాను."

"ఏమన్నారూ!"

"[illegible]పురుషుడు తన్నుతాకినందుకు ఆపిల్ల [illegible]తోంది"

"అయితే వకపని చేస్తారా!"

"ఏమిటది?"

"ఆపిల్లకన్ని మాతోటలలోకి [illegible] పంపించ[illegible]!"

"దానికేమి!"

"అయితే సరే."

ఇట్లుచెప్పి [illegible] [illegible] [illegible] బయలు దెరెను. ప్రకాశముకూడ దీక్షితరు నమస్కరించి [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ప్రకాశ మును పంపివేసి [illegible] తనతోటను [illegible]యెను

౪

దీక్షితుని [illegible] విని [illegible] వెల్లిపోయిరి. పంతులును వెళ్ళవలసిన బస్సుకై [illegible] [illegible] యెందుకో యెవరికి [illegible] తోచలేదు. రాజామణి బయలుదేరగా పెద్దకూతురుకూడ వెంబడెను.

రాత్రి [illegible]గంటలైనది. అప్పుడే భుజించి వచ్చి పంతులు వెన్నెలలో [illegible] కూర్చుండెను. సానులు వచ్చి నమస్కరింపగా ఆతను కూర్చుండ [illegible]; గాని తల్లికూతుళ్లు ఇద్దరును వినయమును జూపి నిలిచియే యుండిరి. అందుకు పంతులు "లోకంలో జరిగే సంగతులు నాకు బాగా తెలుసును. ఎటువంటి వాళ్లైనాకూడా మిమ్మల్ని కూచోమనడం తమకు అగౌరవమని భావిస్తారు. కాని నావుద్దేశం అది కాదు. నాయెదుట మీరు ఆకుర్చీలమీద కూచోడం నాకు అమర్యాదకాదు. ప్రస్తుతం హిం[illegible]సంఘం స్త్రీల గౌరవాన్ని [illegible] వుంది. అందుచేతనే దేశం యిప్పు[illegible]లావుంది. ఇంగ్లీషు దొరతనం రాబట్టిగాని లేకపోతే మనం యింకా అధోగతిపాలై వుందుము. నోగుమాలిన [illegible]లో మీ [illegible] వృత్తిలో ప్రవేశపెట్టబడ్డారు. మీవృత్తిని నేనసహ్యించుకుంటాను; కాని మంచి వుద్దేశంతో కబురుపంపించాను [illegible] మిమ్మల్ని గౌరవించడం నావిధి. ఒక్క నాభార్యతప్ప తక్కిన స్త్రీలంతా నాకు తల్లులూ, తోడబుట్టుపడుచులునూ. కనక మీ రాకుర్చీలమీద కూచోండి" అని చెప్పెను. చేయునదిలేక సానులు కూర్చుండిరి "వీరేశలింగం పంతులుగారు యిలాంటివారా!" అని సానులు ఆశ్చర్యపడిరి. పంతులడుగగా రాజామణి తన కుటుంబపు సంగతులన్నియును చెప్పెను. పంతులు యిట్లు చెప్పెను.

"నేనిప్పు[illegible] సంగతి చెబుతున్నాను. [illegible] [illegible]డి [illegible]! నువ్వు పెద్దదానవు. నీకు సంగతు

లన్నీ తెలుసును. [illegible] కష్టమో, సుఖమో, [illegible]; కష్టమో అనుకొని ఎంత కష్టమో, సుఖమో, [illegible] స్తూ వున్నావు. కనక రంగనాయికను పెళ్లి చేయకూడ దూ? ఆ ప్రయత్నంగా నొక పురుషుడు తన్ను తాకినందుకు ఆమె విచారిస్తోం దని చెబుతున్నావు. సంసారినికి వుండ వలసిన శీలసౌశీల్యం ఆమెకు పూర్తిగా వున్నట్లు నాకు తోస్తూవుంది."

"మాపిల్ల [illegible] వుండడానికే మున్ముందు పడు తూ వుండండి."

"అది శుద్ధాబద్ధం. యిప్పు డడిగి చూసాం."

"ఇప్పటికీ నానికదే అభిప్రాయమండి. కావ లే [illegible] ఆడిగిచూడవచ్చు."

"[illegible] నాకలాంటి అవకాశంయిస్తే యిక లేని దేమిటి! రంగనాయికి నిప్పు డిక్కడికి రప్పించగలవా!"

రాజామణి చెప్పగా పెద్దకూతురు బండిలోయెక్కి వెడలిపోయెను. ఈ ప్రస్తావము ఆమె చెప్పగా యింట నందరును తెల్లవోయిరి. రంగనాయికి మాత్రము యింక ను వినుటకాత్రము చూపెను. ఆమెకు "భోగంపైతే మాత్రం? ఎదిగినపిల్ల. తప్పుకాదూ!" అనుమాట స్ఫురణకు వచ్చెను. తోడనే ఆమె బయలుదేరెను. అదిచూచి తక్కిన అక్కలు ముగ్గురునుగూడ బయలుదేరిరి. అందు కు వారిపరసులు తొలుత నసమ్మతిని జూపిరి; [illegible] తుద కంగీకరించిరి.

వీరు వచ్చులోపల పంతులు రాజామణి కనేక విషయములు చెప్పెను. రాజామణిగూడ చాలసేపు వాదించినది. "సానులు వుండవమా, మానడమా అంటే మానడానికి నేనేకాదు సంఘమే వప్పుకోదు; కాని నా బిడ్డకి మీరు పెళ్లిచేస్తానంటే మీరుచెప్పిన కారణాలన్ని వప్పుకుంటాను. సాధ్యమైతే మీరు ప్రయత్నించవచ్చు నని యామె చెప్పినది. ఆమె యీమాటలు ముగించు చుండగా అందరును వచ్చిరి. అందరికంటెను ముందుగా రంగనాయికి పంతులుకు నమస్కరించి [illegible] పంతులు పిలువగా యెదుటికిబోయెను. అందు కొంచ ెంచి పంతులు లేచినిలిచి, రాజామణినిజూచి "మీరు నాన్నూరేవుండవచ్చును నీకూతుర్ని. మామాటలు వినక

[illegible] వుండేటంత దూరంగా [illegible] మాటలు చెప్పవలసివున్నాయి. [illegible]. రాజామణి యందు కంగీకరింప[illegible] బయలుదేరెను. పిలువకుండనే రంగనా[illegible] [illegible] వెళ్లెను.

పంతులు లోకచెట్టుక్రింద కూర్చుండ[illegible] యీకూడ కూర్చుండెను. పిదప నిరువురు [illegible] ప్రారంభించిరి; గాని అది యెవరికిని [illegible]

అక్కడ యేకాంతసంభాషణ జరు[illegible] యిక్కడ గుసగుసలు ప్రారంభమయ్యెను. [illegible] [illegible] చెయ్యకూడదా కేమి!" అని తల్లి యడు[illegible] [illegible] రు నందుకొనిరి. "కన్నెరికంతరవాయి[illegible] [illegible]గా యిప్పుడెవరు పెళ్లాడుతారూ!" అ[illegible] యడిగెను. "అదికూడా సానయితే మన[illegible] యిక పరాయిసాని పనివుండదు" అని యొకతె[illegible] "[illegible] యేమవుతుందో తేలీదాకా యేమాట[illegible] [illegible] యింకొకతె యనియెను. "సానరికంలో[illegible] కష్టాలు మనం చూస్తూనే వున్నాము. పం[illegible] చెప్పేమాటలుగూడా బాగానే వున్నాయి" [illegible] [illegible] చెప్పెను. ఒక్క అరగంట గడచినతరువా[illegible] [illegible] కుర్చీమీద కూర్చుండగా రంగనా[illegible] [illegible] చెంత నిలిచెను. "ఇప్పు డెవగండి యేం చెప్ప[illegible] అని పంతులనగా అందరును ఒక్కమారే "రంగ[illegible] [illegible]తావా?" అని యడిగిరి. వెంటనే ఆబాలిక [illegible] [illegible]ముతో "ఆడతాను" అని చెప్పెను. పంతుల[illegible] [illegible]ము వెళ్లిపోయెను. సానులకు విద్యుద్దా[illegible] [illegible]నట్లయినది.

"నా ప్రయత్నం చాలావరకు ఫలించిం[illegible] [illegible]రేమంటారూ?"

"చెప్పడాని కేంవుంది? మారంగమ్మ [illegible] ముకటినుంచీనేరే. అది యిదివరకప్పుడప్పుడు "[illegible] [illegible]ను" అంటూనే వచ్చిందిగాని ఆకోరి యింత [illegible]గా వుంటుందని మేము అనుకోలేదు"

"సరే."

[illegible] [illegible] ఉద్దేశం [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible]."

"[illegible] చెప్పి [illegible] వమనుకుంటూ వు[illegible]ను. ఏమనే [illegible] స్త్రీలు వుంటారనీ, [illegible] స్త్రీ [illegible] సానుల [illegible]"

"[illegible]."

"స్త్రీకి పదహారేళ్లనా వస్తేగాని [illegible] కనక అందాకా పెళ్లిచెయ్యకుండా వుంటే [illegible]."

"[illegible] పెద్దపిన్నలు [illegible] వున్నా [illegible] చెప్పే మాటన్నిపట్టి [illegible] శీలసౌశీల్యము [illegible] పెళ్లిచేస్తే మంచిదని [illegible]."

"అవునండి."

"అయితే అసలు పెళ్లియొక్క ఉద్దేశం యేమిటి? [illegible]సంపత్తి అని ఆపస్తంబాదు[illegible] చెప్పేరు. ప్రజో[illegible] [illegible]లలోగూడావుంది [illegible] ముఖ్యమే [illegible] ప్రధానం. అనగా స్త్రీగాని పురుషుడుగాని ఏక[illegible] [illegible] విడిచిపెడితే వారి [illegible] భ్రష్టమైపో[illegible] [illegible]."

"అందుకు సందేహం వుందా[illegible]?"

"[illegible]ంవని యెవరు చెప్పగల[illegible]? దీనివల్ల [illegible] [illegible] స్త్రీకి పురుషునికీగూడా [illegible] అని తేలు [illegible]. హిందువులు పురుషుడు [illegible]చారిగావుండి [illegible] అంగీకరిస్తారు; కాని స్త్రీ [illegible] వుంటే గోల [illegible]. పురుషుడు ఎన్ని పెళ్లిళ్లు చేసుకున్నా వూరు[illegible]; కాని స్త్రీ పునర్వివాహం చేసుకుంటానంటే [illegible]పడతారు. పురుషుడు [illegible] విడిచిపెట్టి [illegible] ఆమె జీవితాన్ని నాశనం[illegible] యింకో స్త్రీని [illegible] యెవరూ యేమీ అనరుగాని స్త్రీకి అలాంటి [illegible]గారం చేసుకుంటారు. మొత్తానికి [illegible]సంఘంఅంతా [illegible] నిండివుం[illegible] యింత[illegible] [illegible]పోయింది."

"చిత్రం!"

"[illegible] అంటూ వుండవచ్చును. మాకు [illegible] అన్ని [illegible] వుండవచ్చుగాని హిందూ [illegible] ప్రపంచంలో [illegible]. ఈజాతి [illegible] పెద్దపెద్ద [illegible] గాని [illegible] అవ్యా[illegible] కట్టుపడ [illegible] సంఘం [illegible]."

"చిత్రం."

"ఇది యిలా వుండనియ్యి. [illegible] వచ్చాను. నా ప్రయత్నం చాలావరకు ఫలించింది. పర్య వసానం రేపుసాయంత్రం చెబుతాను. రంగనాయికి స్త్రీరత్నం. ఆమెకి [illegible] పురుషరత్నం నా దృష్టిలో వున్నాడు. అత డంగీకరిస్తే రేపురాత్రి అతనూ నేనూ మీయింటికి వస్తాము. అత డంగీకరించకపోతే నేను మీతో యిక మాట్లాడను. ఎవణ్నో వకణ్ణి తీసుకు వచ్చి రంగనాయికను పెళ్లిచేయడం నాకిష్టం లేదు. మేము వచ్చినా రాకపోయినా రేపురాత్రి పదిగంటలుమొదలు పదకొండుగంటలదాకా మీయింట్లో నువ్వూ, నీకూతు [illegible] తప్ప మరివక స్త్రీగాని పురుషుడు గాని వుండకూడదు. [illegible] తరవాతగాని—అంటే అయిపోయేదాకా రంగనాయికి పెళ్లిసంగతి యెవరికీ—నీఅల్లుళ్లకీ, కొడుక్కీ కూడా—తెలవకూడదు."

"నా కొడుక్కి తెలవకపోతే యేలాగండీ?"

"తెలవకపోతేనే మంచిదని నావుద్దేశం."

"అంతకలహాలు—"

"అవునవును. ఈరహస్యం సంగతి ముందతనితో గట్టిగా చెప్పు. రహస్యభేదనం అయిందంటే కొన్ని చిక్కులు వున్నాయి."

"చిత్తం."

"మరి మీ [illegible] వెళ్లండి."

"[illegible]."

"శుభం. మీ మంచిబుద్ధికి నేను చాలా సంతోషించాను. ఈశ్వరుడు మిమ్మల్ని రక్షిస్తాడు. రంగనాయికి పెళ్లిచేయగలిగితినా అది నాజీవితానికంతా ప్రకాశం కలిగిస్తుంది. మరివెళ్లండి."

[illegible] పంతులుకు నమస్కరించి [illegible] వేసిరి. పంతులు "రంగా!" అని పిలువగా [illegible] పోయెను. పంతులు [illegible] "అమ్మా! నీకు వైష్ణవులపైన దేమీ లేదు. నీమూలంగా [illegible] పావనమవుతుంది. దేశం పావనమవుతుంది. [illegible] మాటలు వారిబిడ్డలకు. తల్లీ! నేనుకూడా త్రికాలా [illegible] సార్థకత్వాన్ని కావాలను" అని చెప్పెను. [illegible] శిరమునందుకొని "వృద్ధుడని [illegible] వందన [illegible] చేయించెను. [illegible] బ్రహ్మానందపరవశ చెయ్యెను.

౫

చెప్పినచొప్పున మరునాటిరాత్రి [illegible] బలకు పంతులు రాజామణియింటికి వచ్చెను. రాజామణి స్వాగతమిచ్చి చూపగా పంతులువెనుక ప్రకా[illegible] నుండె ను. రంగనాయక స్థిరపడెను. అమెయక్కలు [illegible] పోయిరి.

పంతులు కుర్చీమీద కూర్చుండగా ప్రకాశ [illegible] నివాసముల సన్నిధిని కూర్చుండెను. పాను [illegible] రెదుట కూర్చుండిరి. పంతులు పిలువగా రంగనాయక ఆతనికుడిప్రక్కన నిలిచెను

"వరుణ్ణి తీసుకొనివస్తానని నిన్నరాత్రి చెప్పెను. ఈశ్వరానుగ్రహంవల్ల ఈనాళ్ళ అలా [illegible]ను. ఇతణ్ణి మీరు చూసేవున్నారు. ఇతనిమీద [illegible]కూడా వున్నారు. అయినా రంగనాయకని పెళ్లాడడానికి యింతకంటే మంచివరుకు పృథివిమీద లేడు. ఇతను స్వచ్ఛమైన వెలనాటి కుటుంబంలో పుట్టి పెరిగాను. కాని బీదవాడు. 'మా'అన్న శబ్దం లేదు. తల్లిదండ్రికూడా లేరు. ఒక్కసోదరిమాత్రం వుంది. ఆమె భర్తతో కాపురం చేసుకుంటూవుంది. ఇతను [illegible] [illegible] కొని వక్కతిరగతిలోనైనా అపజయం అనేదిలేకుండా [illegible]వచ్చాడు. ఈయేటితో — అంటే [illegible] మార్చితో బి. యే. అయిపోతాడు. ఇతనికున్న ధనంఅంతా అదే [illegible] సంవత్సరాలనుంచి నాశిష్యుడుగా వున్నాడు. సంకల్పం క్రిందట వితంతువుని పెళ్లాడడానికి నిశ్చ యించుకున్నాడు. అయితే యిప్పుడు బ్రహ్మసమాజం

[illegible] [illegible]లని [illegible] వినడంతే[illegible] [illegible] అయినా [illegible] పెళ్లా[illegible] [illegible]న్నాడు. [illegible] [illegible] పెళ్లాడడాని[illegible] [illegible]. ఇతను [illegible] గోదావరిలో [illegible] [illegible] కోసంగదా! [illegible] పట్ట[illegible] అతను పెళ్ళాడుతున్నాడు. ఇంకేమిటి?"

"బాగానే [illegible]. ప్రస్తుతం [illegible] కొంచెం [illegible] మంచో చెడ్డ[illegible] [illegible] వస్తోంది. [illegible] పెళ్లిళ్లుకూడా[illegible] వున్నాయి. కాని మంచివాళ్లు దొరకడంకష్ట[illegible] [illegible]కూడా కొందరు [illegible] సాను[illegible] న్నారు. అగ్రజాతులలో యెందరో పెళ్లాడ[illegible] [illegible]లేనా పిల్లలతో అనేకమంది కులస్త్రీలు[illegible]

"నువ్వన్నమాట చాలా మంచిదే[illegible] [illegible] కష్టాలు వున్నాయి; పెళ్లిచెయ్యడా[illegible] అంగీకరించడం వకకష్టం; సానికూతుర్ని [illegible] అగ్రజాతుల యువకులు సిద్ధపడడం అంత[illegible] రంగనాయక పుణ్యం మంచిది కనక 'నువ్వు[illegible] [illegible]కూడా వలుకుక్కన అంగీకరించారు."

"మీరు తెచ్చేవరుడు నాకిష్టమే. [illegible] [illegible]యేమంటుందో?"

"తక్కిన నీసాతుక్షేమంటారు?"

"ఏమంట్రా?"

"నాకిష్టమే."

"నాకంగీకారమే."

"నాకు వప్పుదలే."

"నాకూ సంతోషమే."

"శెబాస్! ఇక రంగనాయక సంగత[illegible] నిన్నరాత్రే అంగీకరించింది. లేకపోతే [illegible] [illegible]న్ని యిక్కడికి తీసుకురాకనే పోదును. [illegible] మీరుకూడా వినవలసిందే. అమ్మా! రంగ[illegible] నీవుద్దేశం చెప్పూ."

"నేను వారినే పెళ్లాడతాను."

[illegible] [illegible] అమె [illegible]గించుకొని [illegible] [illegible]లంటి [illegible]

[illegible] పంతులు [illegible]నాయకను, ప్రకాశమును [illegible] [illegible] [illegible]ంచెను. [illegible] పంతులు [illegible] [illegible] (అనుకూలముల [illegible]) [illegible]చెప్పి [illegible].

[illegible]ము [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తెలి[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మీ [illegible] వుంచాలి. [illegible] [illegible] [illegible] పెళ్లినాటి [illegible] మీకు [illegible]వాళ్లే నందరినీ పిలుచు [illegible] [illegible] [illegible] అని చెప్పవచ్చు. [illegible] చూడడానికీ, వంసగుల్ని ఆశీర్వదించడానికీ [illegible] పెద్దలనేకులు వస్తారు. అందర్నీ మీరు [illegible]. [illegible] [illegible] నాత్రమే [illegible] అందరికీ [illegible]" అని చెప్పి [illegible]

[illegible] ఆడోళ్లుకూడా [illegible] [illegible]ంచిరి. పెద్దక్క "శాంతమైనవాడు" అనియెను. [illegible] తెప్పించినక్క "ఆవేళ గోదావరిలో నేను [illegible]గా [illegible] లేదూ. [illegible] రంగమ్మకి [illegible] [illegible] [illegible]గం యెంతో [illegible]గుంది. కళ్లల్లో [illegible], [illegible] వున్నాయి. మొగం కలకల్లాడుతుంది" [illegible] "ఇరవై యేళ్లకంటే ఎక్కువ [illegible]. నాకు [illegible] యెంతో చక్కదనం" అనియెను. నాల్గవక్క "పొడుగూ [illegible] [illegible] [illegible] కాదు. అన్నివిధాలా [illegible]" అనగా రాజామణి "బి. యే., [illegible]డుట, పెద్దవుద్యోగం అవుతుంది. రంగం[illegible]" అనియెను. ఇల్లు కొంతచిన్నదైన తరువాత [illegible]మునంగతి జాగ్రత్త" అని చెప్పి రాజామణి [illegible]నించెను. [illegible] వాయిన సరసులు వచ్చ [illegible] ఆ యక్కచెల్లెండ్రు ప్రకాశము సంగ [illegible] చెప్పుకొనుచుండిరి.

౬

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అంతయు [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] ఇష్టపడి [illegible] అంగీకరింపని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. అయినను [illegible] రంగనాయిక [illegible] [illegible] రెండుసారులు వచ్చెను; గాని [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]మపడగా "[illegible] [illegible]" అని ప్రశ్నిత [illegible]. "పెళ్లికొడుకెవరో చెప్పండి" అని యడు గగా రాజామణి "మీ [illegible]?" యని [illegible] [illegible].

[illegible]లో రావదీక్షితుడే విచారణకు వాయిదా [illegible]. "[illegible] పెళ్లిచేస్తారు[illegible]"యని పోలీసు లడుగగా దీక్షితుడు "దానికల్లవనకె[illegible]బా. యేమిటే?"అనియడి [illegible]. "[illegible] కేసుకోసం మమ్మల్ని పెళ్లిమానుకోమంటారు [illegible]?"యని రాజామణి యడిగెను. "పెళ్లికి కేసుకీ సంబంధం యేమిటి? మీ ప్రయత్నాలు మీరు మానవద్దు. [illegible] నా పెత్తనం యేమీ సాగదు. [illegible] నేను మీ[illegible] చెయ్యమంటే అలా[illegible]స్తాను" అని [illegible]రావు [illegible]. "కేసు తీసేసుకుంటాం మాకు [illegible] చెప్పు" అని ప్రకాశము నడుగగా వారతడు "[illegible] యీ ప్రస్తావన తెచ్చారంటే మీసంగతి దొరకి[illegible]స్తా" నని[illegible]యెను. వారిని పిలిచికొనివచ్చిన వైశ్యయువకుడు "ఆ [illegible] మిమ్మల్ని పిలవమంటే పిలిచాను. ఇందులో నా [illegible] యేమివుంది?" అనియెను. వివాహముసంగతి [illegible] [illegible]కెంటికి చెప్పగా "పెళ్లి నిలుపుచెయ్యడానికి మన [illegible] అధికారం వుందా?" అనియెను. [illegible] [illegible] [illegible] మొగము దిగాలు [illegible]యెను.

సర్కారులు ఇవన్నీ [illegible] పెళ్లి [illegible] రాలో [illegible]" అని చెప్పెను; గాని యెవరును అప్రయత్నము చేయలేదు.

వివాహాము [illegible] వచ్చెను. మాధవరావు గృహ మలంకారమున [illegible] ప్రస్తుము చూచెను. పదకులు అర వరసస్తువుల వచ్చి [illegible] సమర్పించిరి. [illegible] మహ్మ్యా హ్నము బయలుదేరి ఇద్దరు [illegible]తో వెళ్లి బంధువుల నందరిని పెళ్లికి పిలిచెను. అందరును "పెళ్లికొడుకెవరు?" అని యడిగిరి. [illegible] "[illegible]" అని మాత్రమే ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. వీరేశలింగము పంతులు గూడ రావలసినవారి నందరిని ఆహ్వానించెను. దీనితో పట్టణమంతయు నడిచిపోయెను. 'నాయనా! నీ [illegible] శిష్యునికి భోగందాన్ని కట్టిపెడుతున్నారా పంతులు' అని సంస్కారనిరుద్ధులు గోల ప్రారంభించిరి. 'వితంతువులకు మళ్లీపెళ్లి చెయ్యడం బాగా లేదు. [illegible] సాంకర్యం [illegible] చేస్తారు పంతులుగారు' అని సంస్కారాభిమానులు చెప్పుకొనసాగిరి. "అసహనం వున్నా, ద్వేషాలువున్నా, హెచ్చుతగ్గులువున్నా అవన్నీ సంఘంలో పక్షపాతవల్లనే వచ్చినవి. ఈకులపద్ధతి యెంతత్వరగా నాశనమైతే దేశం అంత త్వరలో బాగుపడుతుంది" [illegible] బ్రహ్మసమాజకర్మలు చెప్పసాగిరి:

సాయంత్రమైనది. అనుచరవర్గముతో పంతులు రాజామణి యింటికివచ్చెను: ఆయుమె రులయుం [illegible] యున్న ప్రకాశమును నదిచెలు జలకమాడించి అలంకరించి రొక్కడ పెండ్లిపీట వేయుమనో అక్కడికి సమీపమున నున్న గదిలో నుంచిరి. పంతులు వీధి గుమ్మమున నిలిచి వచ్చిన పెద్దల కందరికి స్వాగత మిచ్చెను.

జిల్లాజడ్జి, పబ్లికలెక్టరు, కాలేజిప్రిన్సిపలు, తహస్సీలుదారు, మాజస్ట్రేటు, కోర్టుమున్సిఫులు, సబు జడ్జి, పోలీసు పెద్దదొర, చిన్నదొర, సర్కిల్ ఇనస్పెక్టరు, కొందరు ప్లీడర్లు, రామదీక్షితులు; పెద్దల సంపాదనతో తగుమనుష్యు లనిపించుకొనుచున్న నిర్వ్యాపారులు, మున్నగువారనేకులు వచ్చిరి. నాలుగింట్లకంతి కనుక నది నదిపోయెను; గాని లేకున్న అంతయును వీధిలోనిలు వనలసిన దే.

ఏడుగంటలైనది. పంతులు [illegible] పంచెలు [illegible] రంగనాయకులు తెచ్చి [illegible] మ్రింగవలెను. పంతులు కనుసన్నలో [illegible] పెద్దగాతుడు [illegible] తయగా ముగిసిన [illegible] కాశయుచట్టి రంగనాయకులు [illegible] కూర్చుండ [illegible] స్వరాలు మిన్నుముట్ట [illegible] మంగళవాద్య [illegible] లించెను. కొందరు "[illegible]" అనిరి, కొం [illegible] లైరి. కొందరు ఆశ్చర్యపడిరి. కొందరు అనేకి కొందరు [illegible]. కొందరు, యలు పంతులంగట్టుదలకు [illegible] కరిగనముల చెప్పుకొనిరి.

యుక్తసమయమున యుక్తరీతిని [illegible] ములన్నియు ముగిసెను. నానులు [illegible] మంగళహారతి యిచ్చినపిదప పంతులు సభ [illegible] దీని సభలో నున్న తాసనములమీద కూర్చు [illegible] గిన దంపతులు [illegible] కొనెను. [illegible] ప్రతి [illegible] యిట్లు చెప్పెను.

"ఆంధ్రదేశచరిత్రలో ఈనిమయం ప్రత్యేక [illegible] లో వర్ణింపదగ్గది. ఈవివాహంవల్ల [illegible] శోభ కలిగింది. ఈవివాహంయొక్క [illegible] అంతా పంతులుగారు బాగాచెప్పుచున్నారు. సమయములో వారుపూనుకొనక పోయినచో [illegible] లో నూతనాధ్యాయాన్ని ప్రారంభింపచేసిన [illegible] కుంభీపాకనరకంలో కూరిపోయివుండును. తల్లు [illegible] అవివేకంవల్ల యీజాతిలో యింకా యిలాంటి [illegible] చాలామంది చెడిపోతున్నారు. సంగతులన్నీ [illegible] ధిస్తే యేవేశ్యాకూడా తనబిడ్డను సానుచేసుకో [illegible] సాహసించలేదు. దీనికంతకీ అగ్రజాతుల స్వార్థం [illegible] జౌదాసీన్యంకొంతా కారణాలైవున్నాయి. [illegible] లోవుండే ఆచారాలు యిప్పుడు చాలావట్టు [illegible] శాస్త్రానికీ, ప్రపంచసభ్యతకీ గూడా దూర [illegible] వున్నాయి. ఈసంగతి తెలిసికోవడం [illegible] సంఘాన్ని మంచిదారిలో నడిపబూనుకోవడం [illegible] యెత్తూను. ఈవిషయంలో ఆంధ్రదేశానికల్లా [illegible] వీరేశలింగం పంతులుగారే కనబడుతున్నారు. వారి [illegible] విద్యాంసులూ, ననంకలవారూ, మంచీచెడ్డా [illegible]

[illegible] కష్టసుఖా లెరిగినవారూ, దేశంయొక్క [illegible], నిజాలో [illegible] వుంచ [illegible] గాని యూక్ష్మాలంచేశాన్ని [illegible]; వాస్తు బాగా [illegible] [illegible] పాటుపడేవారు పంతులుగా [illegible] కనబడుతున్నారు. [illegible] తెలిసివారు [illegible] పంతులుగారు పడ్డ అంతవారని [illegible] కమా [illegible] లేదు. పంతులుగారి వుద్దేశా [illegible] వారు కొందరుండవచ్చు [illegible]. పంతులు [illegible] న్ని పాడుచేస్తున్నారనడమే కాని తాము [illegible] న్ని పునరుద్ధరించడానికేం [illegible] లేదు. చెడిపోయిన సంఘాలని బాగు [illegible] వృపుడు పూర్వశాస్త్రాలనుసరించం యెప్పుడూ [illegible] సాధ్యంకాదు. పూర్వం యెప్పుడో నిర్ణయింప [illegible] నియమాలలో కొన్ని కాలాన్నిబట్టి, సంప [illegible] బట్టి, పాత్రలబట్టి, ప్రధానత్వాన్నిబట్టి దిద్దబూనే [illegible] గా కనబడడం ప్రపంచకం అంతటా [illegible] సంస్కారాన్ని నడిపిన యే ఆచా [illegible] డా కేవలమూ పూర్వశాస్త్రాలను అనుసరించి పనిచెయ్యలేదు. అలా చెయ్యలేదుకూడాను. [illegible] సాహచర్యం వల్లనైతేనేమి, సంస్కారమైతే [illegible] లేనేమి, పంతులుగారిమనకని ఈపట్టంలోని [illegible] కులు గ్రహింపలేకపోవచ్చును; గాని వారు [illegible] యలుగా వుండడంవల్ల నాకా లేజీ చాలా [illegible] దని నేను నమ్ముతున్నాను. వారిస్నేహంవల్ల [illegible] పెరుగుతూవుండని నేను చాలా ఆనందిస్తు [illegible]. అయితే కేటినరకూ వారిఅనుచరులలో వారికి [illegible] లేకపోయినందుకు నేను చాలా విచారింను [illegible]. తెలుసుకుంటే — శ్రద్ధచేస్తే మా ప్రకాశం [illegible] వాడు కావచ్చును ప్రకాశం నాప్రియ [illegible]. నా కాలేజీకంతకీ దీపంవంటివాడు. నేడు [illegible] ఒక పతితసంఘంలోని పిల్లని పెళ్లాడడంలో [illegible] విద్యాధికతకు తగిన ఔన్నత్యాన్నీ, జ్ఞానానికి [illegible] విచక్షణతనీ, తన అభిజాత్యానికి తగిన ఔదా [illegible] వెల్లడించి స్తుతిపాత్రుడైనాడు. ఈ సాహస [illegible] వల్ల అతడు ఇప్పటి శిష్టసంఘానికి కొంచెం [illegible] అయినా ఈ బాలికారత్నంయొక్క సాహచర్యం [illegible] అతని జీవితం ప్రకాశమానమై అనేకులకు ఆదర్శం

కాగలదు. ఇప్పటికప్పుడు హిందువులలో కొందరు వేశ్యా వృత్తిని తగ్గింప బూనుకొనివుండడం మంచిదే; గాని [illegible] వుపన్యాసాలవల్లా, [illegible] సాలవల్లా [illegible] ప్రయోజనం కలగదు. [illegible] కారణాలవల్ల వేశ్యాకులంలో వున్న కన్యలను [illegible] లేరు. అందేత సంస్కారం ప్రారంభం కావలసిన ఈ సందిగ్ధసమయం లో అగ్రజాతులవారు ఆబాలికలను పెళ్లాడడానికి ముందుకు [illegible]. అగ్రజాతులు ఆజాతికి చేసిన ద్రోహం యిట్టి [illegible] తీరుతుంది; గాని మాటల వల్లా, సానుభూతివల్లా కాదు. ఈ సందర్భంలో యీ బాలికయొక్క [illegible] గురించి కొంచెం చెప్పవలసివుంది. నలుగురు మాతృ [illegible] కులవృత్తిలో పెంపిన ఆమె ఈబాలిక విషయంలో చాలా మంచిపని చేసింది. ఈశ్వరుడు ఆమెని పాపాలనుంచి విముక్తి కలిగించడానికి. ఈపని చక్కటే చాలు. ఆమెనీ, ఈ కుటుంబంలోని తక్కిన వారినీ నేను చాలా ప్రశంసిస్తూ ఈదంపతులను రక్షించ వలసినదని పరమేశ్వరుణ్ణి ప్రార్థిస్తున్నాను."

ఈ యుపన్యాసము ముగిసిన తరువాత పోలీసు పెద్దదొర లేచి వివాహమునకు సంబంధించినవారి నందరిని వినుతించి "ఈవరునిమీద మేము పెట్టినకేసు తక్కిచ్చుకుంటా"మని చెప్పెను. రామదీక్షితులు లేచి తనకు తెలిసిన సంగతులన్నీ తెలిపి, "కన్నెరికం ప్రస్తావనచేసిన మాధవరావు నేడు ఈ వివాహసందర్భంలో చాలా హుషారుగా వున్నందుకు ఆనందిస్తూ వధూవరులను ఆశీర్వదిస్తున్నా"నని చెప్పెను. ఇంకను మరికొందరు ప్రసంగించిరి. చివర రాజామణి సమయోచితముగా కొంచెము చెప్పి వచ్చినవారందరికీ తన కృతజ్ఞతను తెలిపి వధూవరుల నాశీర్వదించవలెనని కోరెను.

ఈ సంభాషణలన్నియు విని అక్కట నున్నవారందరును సంతుష్టులైరి. అనేకులు వధూవరులకు వెలగల పారితోషికము లిచ్చిరి. ప్రిన్సిపలు వధువునకొక ఉంగరమిచ్చెను, వరునకొక రిస్టువాచిని ఇచ్చి "నాశిష్యుడైన ప్రకాశం సాధ్వీతిని గురించి నేనెప్పుడూ శ్రద్ధచేస్తూ వుంటా"నని మాట యిచ్చెను.

అంతేయు [illegible] తరువాత మాధవరావును, మరి కొందరు [illegible] బంధువులును వచ్చినవారికి [illegible]

తొంబదాలము [illegible] రాత్రి [illegible] ఆకేశ [illegible] భోజనము [illegible] రాత్రి [illegible] జరిగెను.

ఈ వివాహము [illegible] పత్రికలు [illegible] కల్పించినవి. దేశ [illegible] [illegible] సర్వత్ర [illegible] గూడ

సంపాద్యము

ఈశ్వరోపాలంభన

నాదెళ్ల వెంకటరావుగారు

సతతంబు న్వాగతేమ్మమున్నవి భవితవ్యచ్చింత, [illegible], ని
స్సృతమైనానను [illegible] ; విహం
గతతుల్ భాగ్యము [illegible] ! రేపు మా
బ్రతుకే [illegible] దేవా! సర్వేశ్వరా!

మ. జగమెల్లన్ [illegible]
[illegible] ? [illegible]
[illegible] ? కానిచో
నగుబా [illegible] ! [illegible] సర్వేశ్వరా!

శా. మా కష్టాలకు [illegible] జెప్పుమా
మీ కర్మంబులె కావ నేనెపుడు నేమీ చేయ [illegible]
[illegible] భేద మొందగలదో? [illegible]
లోకంబు [illegible] తెలుపు మాంలో [illegible] సర్వేశ్వరా!

శా. మాయాశక్తి [illegible] సామర్థ్యంబు పూజ్యంబా? తే
[illegible] ?
[illegible] ? కాకున్నచో
[illegible] ! [illegible] సర్వేశ్వరా!
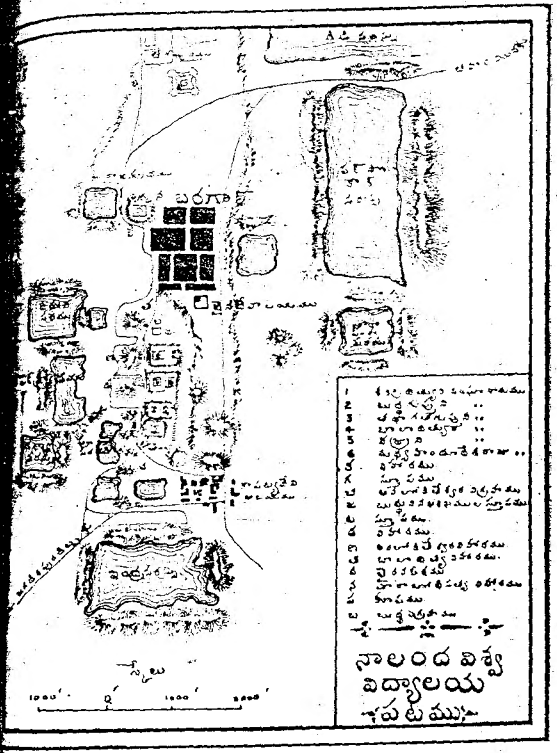
నాలంద విశ్వవిద్యాలయము